

Yrkesverksammas upplevelser av sina förutsättningar för arbetet med våldsutsatta kvinnor i missbruk inom ideell sektor

En kvalitativ intervjustudie

Av: Kajsa Olsson Panzar & Lovisa Nordén Ejderstav

Handledare: Ekaterina Tarasova
Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp
Socialt arbete | Hötterminen 2018
Socionomprogrammet med storstadsprofil



Abstract

The study aims to try to understand what conditions professionals in non-profit organizations perceive to have in their work with their target group - abused women with addictions. Which contexts the professionals feel that their non-profit organizations work within and how they in relation to the same contexts act in the work with the target group. The study's results and analysis are based on experiences from nine respondents who work as professionals in non-profit organizations and with said target group. The analysis method used is of the category, *content analysis*. The study's theoretical frame of reference includes a *political process perspective* but also an *intersectional perspective*, which is used to gain a deeper understanding of the collected material. It turns out that the non-profit organizations themselves have an intersectional understanding of their target group, an understanding that forms the basis of its function as a complement to the public sector. The nonprofits work within contexts where important factors constitute the public sector's different requirements and views on the target group and its needs, which governs the nonprofits's finances. Other factors include lack of allies and how it affects collaboration, knowledge exchange and the visibility of the target group. As a result, they have developed an organization that is able to flexibly adapt to the shifting needs while at the same time conducting advocacy with the aim of changing the image of the target group in the long term and thus the conditions for their work with said group.

Title: Professionals experiences of their conditions when working with abused women with addictions in the non-profit sector - A qualitative interview study

Authors: Kajsa Olsson Panzar and Lovisa Nordén Ejderstav

Key words: Non-profit, professionals, abused women, addictions.

Number of words: 14434

Sammanfattning

Studien syftar till att försöka förstå vilka förutsättningar yrkesverksamma inom ideella organisationer upplever sig ha i arbetet med målgruppen - våldsutsatta kvinnor i missbruk. Vilka kontexter de yrkesverksamma upplever att deras ideella organisationer verkar inom samt hur de agerar i förhållande till samma kontexter i arbetet med målgruppen. Studiens resultat och analys bygger på upplevelser från nio respondenter som är yrkesverksamma inom ideella organisationer och som arbetar med nämnd målgrupp. Analysmetoden som använts är av kategorin, *innehållsanalys*. Studiens teoretiska referensram innefattar ett *politiskt processperspektiv* men också ett *intersektionellt perspektiv*, vilket används för att skapa djupare förståelse av insamlat material. Det visar sig att de ideella organisationerna själva har en intersektionell förståelse av sin målgrupp, en förståelse som utgör grunden för dess funktion som komplement till det offentliga. De ideella verkar inom kontexter där viktiga faktorer utgör det offentligas olika krav och syn på målgruppen och dess behov, vilket styr finansiellt. Andra faktorer är avsaknaden av allierade och hur det påverkar samarbete, genom kunskapsutbyte och målgruppens synlighet. Det här har gjort att de har utvecklat organisationen som flexibelt kan anpassa sig till behoven samtidigt som de bedriver opinionsbildning i syfte att långsiktigt förändra bilden av målgruppen och därmed även förutsättningarna för sin verksamhet.

Titel: Yrkesverksammas upplevelser av sina förutsättningar för arbetet med våldsutsatta kvinnor i missbruk inom ideell sektor -En kvalitativ intervjustudie

Författare: Kajsa Olsson Panzar och Lovisa Nordén Ejderstav

Nyckelord: ideell sektor, yrkesverksamma, våldsutsatta kvinnor, missbruk

Antal ord: 14434

Förord

Först och främst tack till alla er yrkesverksamma som ville ställa upp på intervju, otroligt vilken kunskap ni har bidragit med! Stort tack också till vår handledare Ekaterina Tarasova för att du har ställt upp när vi har behövt det.

Slutligen vill vi tacka varandra för pepp och kul:

Tack Lovisa!

Tack Kajsa!

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering.....	2
1.2 Syfte & frågeställningar.....	2
1.3 Avgränsningar.....	2
1.4 Disposition.....	3
2. Tidigare forskning	3
2.1. Ideella organisationers olika funktioner.....	4
2.2. Ideella organisationers arbete med våldsutsatta kvinnor.....	5
2.3. Våldsutsatt – Missbruk.....	6
2.4. Reflektion av tidigare forskning.....	7
3. Teoretiskt ramverk	8
3.1. Sociala rörelser i civilsamhället.....	8
3.2. Politisk processperspektivet.....	8
3.2.1. Politiska möjlighetsstrukturer.....	9
3.2.2. Mobiliseringsstrukturer.....	10
3.3. Intersektionalitet.....	11
3.4. Teorireflektion.....	12
4. Metod	13
4.1. Kvalitativ metod.....	13
4.1.1. Semistrukturerade intervjuer.....	14
4.2. Urval.....	15
4.3. Tillvägagångssätt.....	16
4.4. Analysmetod.....	17
4.5. Tillförlitlighet.....	18
4.6. Etiska överväganden.....	19
4.7. Arbetsfördelning.....	20
4.8. Metodreflektion.....	21
5. Resultat & Analys	22
5.1. Upplevelser av våldsutsatta kvinnor i missbruk & de ideella organisationernas funktion.....	22
5.2. Exogena faktorer.....	25

5.3. Endogena faktorer	30
6. Diskussion.....	33
6.1 Slutsatser & avslutande reflektioner	36
7. Referenslista	38
8. Bilagor	42
8.1. Intervjuguide.....	42
8.2. Informationsbrev	43
8.3. Samtyckesblankett	44

1. Inledning

“Dina mänskliga rättigheter upphör inte för att du är påtänd eller berusad” (Unizon, 2012). Det säger Olga Persson, generalsekreterare för Unizon, riksförbund för kvinnojourer och syftar på att våldsutsatta kvinnor riskerar att få sina mänskliga rättigheter försummade då de nekas skydd baserat på att de befinner sig i ett missbruk. Vidare menar hon att “...ingen riktigt vill ta i dem” (Unizon, 2012). Våldsutsatta kvinnor i missbruk som grupp är heterogen, med olika sociala bakgrunder som beskrivs befinna sig i en särskilt utsatthet (NCK:u.å). Missbruket kan anta olika former och så många som 9 av 10 kvinnor med missbruk uppger att de har utsatts för någon form av våld, psykiskt och fysiskt, materiellt som sexuellt (Socialstyrelsen 2011, s. 32). Våldet är av återkommande och grövre karaktär och förövarna är en eller flera och vanligen, män (Beijer, Scheffel Birath, DeMarinis, & af Klinteberg 2015, s.1397; Holmberg, Smirthwaite och Nilsson 2005, s.51).

I de fall våldsutsattheten går över till behov av skydd så brister det offentliga och då på grund av målgruppens komplexitet (Eriksson 2014, s.75; Socialstyrelsen 2011, s.29). Inte sällan tenderar våldsutsattheten att tillskrivas som orsakad av missbruket varför våldet och således behovet av skydd, tenderar att bli osynliggjort. Trots att kommunen och därmed Socialtjänsten enligt 5 kap, 11 § i socialtjänstlagen (2001:453) bär det yttersta ansvaret och har till uppgift att ge stöd och skydd till våldsutsatta kvinnor brister de i att genom egna verksamheter tillgodose behovet för våldsutsatta kvinnor - i missbruk (Länsstyrelsen Skåne 2018, s.18; Socialstyrelsen 2011, s.32). Därmed blir det vanligt att organisationer inom ideell sektor kompletterar det offentliga genom kvinnojourer, skyddade boenden och stödverksamheter (NCK u.å; Kunosson 2014, s.269–276). Att den ideella sektorn beskrivs som ett *komplement* syftar till hur den i det sociala arbetet drivs av ideella organisationer, men att det huvudsakliga ansvaret för välfärden åläggs det offentliga. Civilsamhället benämns ofta som den ideella sektorn i samhället, där de andra två är det offentliga och privata (Wjikström & Lundström 2002, s.207; Sommers 1995 i Linde & Scaramuzzino 2017, s.38–39). Det sociala arbete som bedrivs av aktörer inom organisationer i civilsamhället har inte enligt lag någon skyldighet att arbeta med särskilda behov, utan är frivilliga i sina uppdrag. Med frivilliga menas inte att de arbetar separerat från övriga samhället, utan de verkar ofta i samarbete med det offentliga och på uppdrag av- och finansierat av det offentliga vilket kan styra och kontrollera det arbete som bedrivs (Linde & Scaramuzzino 2017, s.41–42).

1.1 Problemformulering

Då våldsutsatta kvinnor i missbruk riskerar att inte få sitt behov tillgodosett av offentlig sektor går ideella organisationers verksamheter att betrakta som viktiga aktörer i det sociala arbetet med denna målgrupp. Genom att studera ideella organisationer i dess kontext avser denna studie att öka förståelsen om hur dessa jobbar med våldsutsatta kvinnor i missbruk och dess komplexitet, varför denna studie vill bidra med kunskap om hur ideella verksamheter kompletterar offentlig sektor. I studien riktas fokus mot inom vilka kontexter som de ideella organisationerna verkar och agerar inom i sitt arbete med denna komplexa målgrupp. För att undersöka det här vänder vi oss till yrkesverksamma inom ideella kvinnojourer, skyddade boenden och stödverksamheter vilka i olika utsträckning arbetar med våldsutsatta kvinnor i missbruk. Med detta finns förhoppningar att nå en djupare förståelse för deras upplevelser av hur kontexter påverkar förutsättningarna för vad de kan- och inte kan göra i sitt arbete med målgruppen. Då ideella organisationer som nämnt utgör en stor del av det sociala arbetet i allmänhet, för våldsutsatta kvinnor i missbruk i synnerhet, blir det således relevant för socialt arbete att med denna studie undersöka vilka förutsättningar som råder.

1.2 Syfte & frågeställningar

Denna studie syftar till att förstå vilka förutsättningar yrkesverksamma inom ideella organisationer och dess kontexter upplever sig ha i arbetet med målgruppen våldsutsatta kvinnor i missbruk. Studien riktar sig mot lokala ideella organisationer vilka på varierande sätt arbetar med målgruppen.

- *Vilka upplevda kontexter menar de yrkesverksamma att deras ideella organisationer verkar inom?*
- *Hur agerar de i förhållande till samma kontexter i sitt arbete med våldsutsatta kvinnor i missbruk?*

1.3 Avgränsningar

Då denna studie syftar till att undersöka yrkesverksamma inom ideella organisationers upplevelser av arbetet med våldsutsatta kvinnor i missbruk, är det deras utsagor som ligger till grund för denna studies resultat. Studien har också fokuserat vid arbetet med kvinnor i våldsutsatthet och missbruk, vilket undersöks genom de yrkesverksamma som dagligen kommer i kontakt med dessa kvinnor. Med anledning av målgruppens heterogenitet, överläts

det till deltagande respondenter att beskriva sina upplevelser av målgruppen, varför vi medvetet valt att inte ge en detaljerad beskrivning inledningsvis. Studien innefattar nio respondenter varför materialet således återger ett värdefullt resultat av deras upplevelser. Urvalet inkluderar endast yrkesverksamma inom ideella organisationer som på olika sätt arbetar med ideella organisationer som på olika sätt arbetar med våldsutsatta kvinnor i missbruk. Vi har valt att avgränsa vårt urval mot yrkesverksamma, detta med anledning då det funnits en uppfattning om att dessa i större utsträckning kan besvara de organisatoriska frågorna, och därför inte tagit med volontärer ur organisationerna. Studien är också avgränsad mot ett nationellt perspektiv, detta eftersom de ideellas roll i Sverige också bygger på dess välfärdssystem och varför de ideellas kontexter i olika länder skulle kunna se väldigt olika ut.

1.4 Disposition

Studien inleds med abstract, sammanfattning och förord efterföljande av en innehållsförteckning. Sedan presenteras inledning samt studiens syfte och frågeställningar och vidare studiens avgränsningar. Nästa kapitel innefattar studiens tidigare forskning, och därefter presenteras den teoretiska referensramen innehållandes studiens två teorier. Vidare presenteras studiens metodkapitel vilket innefattar metod och datainsamlingsmetod, följt av en genomgång av urvalsprocessen, tillvägagångssättet, analysmetod, studiens etiska överväganden, ansvarsfördelning samt metoddiskussion. Därefter presenteras kapitlet som avser resultat och analys vilket följs av diskussion som innehåller förslag på vidare forskning. Avslutningsvis återfinns denna studie referenslitteratur, följt av tre stycken bilagor som innefattar informationsbrev, intervjuguide och samtyckesblankett.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras denna studies tidigare forskning, avsnittet innehåller en forskningsöversikt nationellt som internationellt inom temana *ideella organisationers funktion*, *Ideella organisationers arbete med våldsutsatta kvinnor* och *våldsutsatta-missbruk*. Den tidigare forskning som används i detta avsnitt är funna genom sökmotorerna Google-scholar och Söderscholar genom sökord som bland annat; *våldsutsatthet*, *missbruk*, *domestic violence*, *ideella organisationer*, *non-profit*, *intersektionalitet*, *advocacy*. De tre temana följs av en reflektion över tidigare forskning.

2.1. Ideella organisationers olika funktioner

Flertalet studier visar vilka *funktioner* som ideella organisationer kan fylla i civilsamhället och då i relation till den offentliga sektorns utformning och närvaro. Här är fokus främst på det nationella planet eftersom deltagande respondenter är yrkesverksamma inom ideella organisationer i Sverige.

Olsson (2008, s.75) menar i sin studie om civilsamhället och utsatta medborgare att Sverige har en välfärdsstat innehållandes universella tjänster med hög offentlig närvaro vilket således påverkar ideella organisationers funktion inom ramarna för denna. Med stöd av en SOU-rapport (1993:82, s.44) som syftade till att kartlägga ideella organisationer i Sverige kan vi öka förståelsen av olika funktioner som ideella organisationer fyller i välfärdsstaten. Dessa är baserade på olika relationstyper i förhållande till den offentliga sektorn. Där den vanligaste är att utgöra *komplement* till det offentliga, vilket kan ta sig i huvudsak två former. Den första, *parallell resurs*, innebär att organisationer arbetar utifrån uppfattningen att det offentliga inte ser och/eller kan tillgodose reella behov som råder hos vissa grupper eller individer i samhället. Denna typ av service-inriktning åt "de som behöver" är den primära funktionen bland ideella organisationer som har en direkt social inriktning. Det här visar Meuwisse och Scaramuzzino (2017, s.77–78) i sin enkätstudie som syftar till att bredda förståelsen av ideella organisationers fält inom det sociala området. Ideella organisationer som serviceutövare riktar främst fokus mot svår utsatthet och exempel som ges är våldsutsatta kvinnor och människor i missbruk. Inte sällan står ideella organisationer i beroendeställning till det offentliga, dels ekonomiskt, men också med avseende på vilka som hamnar inom- eller utom socialtjänstens gränsdragning gällande erbjudna välfärdstjänster. Där verksamheterna som bedrivs av de ideella organisationerna är livsviktiga för de människor som berörs och att de därmed fyller en central funktion i välfärdssamhället (Olsson 2008, s.77).

Den andra formen av komplement, *samhällsmoralisk normgivare*, avser en mer övergripande betydelse där ideella organisationer genom opinionsbildning ställer högre krav på myndigheternas arbete, förespråkar hög solidaritet för människor i utsatthet och därmed agerar normgivande komplement till offentlig sektor (SOU 1993:82, s.44–45).

Opinionsbildning handlar således om en strävan att påverka allmänheten och den politiska synen på- samt hanteringen av vissa frågor. I ett amerikanskt sammanhang påvisar Child och Gröbjerg (2007, s.278) att faktorer som organisationernas egenskaper, vilka frågor som drevs och vilka resurser som fanns hade stor betydelse för hur politiskt påverkansarbete kunde bedrivas på ett framgångsrikt sätt. Ideella organisationer kan även ha funktionen att utgöra ett *alternativ* till det offentliga vilket kan innebära att ett konkurrensförhållande uppstår där de

ideella organisationer driver verksamheter som skiljer sig mot liknande offentliga sådana. Slutligen så framgår det att de ideella organisationerna ofta intar en kombination av funktioner, där den kompletterande funktionen inte sällan fylls parallellt med att också vara ett alternativ (SOU 1993:82, s.45).

2.2. Ideella organisationers arbete med våldsutsatta kvinnor

Ideella organisationer som arbetar med våldsutsatta kvinnor har olika faktorer som påverkar deras arbete, både utifrån en nationell och en internationell kontext.

I en svensk kontext är majoriteten av de ideella organisationerna som riktar sig mot våldsutsatta kvinnor, kvinnojourer. I Helmerssons (2017, s.21) avhandling om kvinnojourernas relation till socialtjänsten framhäver hon bland annat hur arbetet på kvinnojourer förändrats och hur deras ideella arbete fått allt större krav gällande hur dess verksamhet bör bedrivas. Skälet till det är att det har funnits en politisk agenda i att förbättra kvaliteten och att kvinnojourerna har åt möjlighet att mobilisera offentliga resurser. Jourernas arbete finansieras därför till allt större del av offentliga medel. Helmersson (2017, s.119–120) att trots det här så har deras sårbarhet inte nödvändigtvis blivit mindre eftersom den mer stabila finansieringen också inneburit en mer intensiv granskning och styrning från det offentliga. Något som dessutom har genererat administrativt arbete i allt högre utsträckning. Med anledning av den ökande offentliga styrningen har flera av kvinnojourerna behövt omorganisera och stänga delar av sina verksamheter och på vissa platser har kommunala verksamheter ersatt de ideella. Den goda intentionen av offentlig närvaro har istället medfört orimliga krav och konkurrerande verksamheter för de ideella.

Delehanty-Abuelghanam (1996, s.243–244) har i sin avhandling undersökt vad ideella organisationer som arbetar med kvinnor utsatta för sexuella övergrepp och våld, har för strategier att 'överleva' i det offentliga rummet. De upptäckte flera viktiga faktorer som de ideella verksamheterna måste förhålla sig till för att hålla sin organisation vid liv. En viktig sådan är opinionsarbete, dels det som görs av verksamheterna själva då de bemöter och stöttar de utsatta i det samhälleliga systemet, men främst det som drivs på nationell nivå och som får påverkan ur en politisk kontext. Opinionsbildningen leder till att frågorna för det offentliga blir belysta och kan därför utgöra ett kompletterande samarbete med det offentliga. Samarbetet med staten genererar dessutom en stabil finansiell resurs och påverkar därför överlevnaden.

2.3. Våldsutsatt – Missbruk

Våldsutsatta kvinnor i missbruk har i inledningen beskrivits som en mångskiftande grupp. Att vara kvinna och befinna sig i ett missbruk kan medföra särskilda föreställningar, något som Mattsson (2005, s.236, 246) visar i sin studie där hon bland annat kommer fram till hur personalen på ett behandlingshem gör kön. Hon ställer sig frågande till om det är en behandling av missbruk, eller om det är avvikande och problematiska 'kön' som ska normaliseras. Mattson (2005, s.245) beskriver också hur kvinnornas missbruk på behandlingshemmet förstås som bristande 'femininitet'. På det sätt som kön och missbruk förhåller sig till varandra stärks bilden av mannen som överordnad kvinnan eftersom femininiteten blir starkt ifrågasatt i missbrukets kontext. För att vidare förstå hur en kvinna utöver sitt missbruk kan befinna sig i en våldsutsatthet visar Ekström (2012, s.65) i sin kvalitativa litteraturstudie av propositioner på hur den samhälleliga bilden tenderar att tillskriva våldsutsatta kvinnor olika egenskaper så pass att det framställs i termer av "de andra" istället för "vem som helst" som tidigare var rådande diskurs. "De andra" tar då vanligen form av utsatta grupper såsom kvinnor i missbruksproblematik och kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld. Fokus riktas mot särskilda individer och grupper som själva tillskrivs ansvar för sin underordnade position till förövaren, något som vidare blir problematiskt i utformandet av insatser men också hur den allmänna synen på våldsutsatta kvinnor ser ut. Det visar inte på ett intersektionellt perspektiv utan snarare tvärtom, där ett strukturellt perspektiv förbises gällande makt. Ekström (2012, s.66) framhäver vidare hur rådande diskurs behöver problematiseras eftersom den innefattar kvinnan som det ideala brottsoffret, inte hur det ser ut i den mångskiftande verkligheten. Bilden- och konstruktionen av kvinnor som utsätts för våld skulle bli betydligt mer mångfacetterad om hänsyn togs till hur faktorer såsom etnicitet, kön, klass, sexualitet, etc., påverkar och skapar våldsutsattheten, vilket således skulle kunna bidra till hur det samhälleliga stödet för dessa kvinnor utformas. Holmberg et. al (2005, s.146–147) har i sin studie vidare poängterat hur en kvinna som både befinner sig i ett missbruk och våldsutsatthet än mindre passar in för normen för det ideala brottsoffret. De menar att våldet mot en kvinna i missbruk sällan tas på allvar varför det riskerar att tillskrivas som en del av den "missbrukande subkulturen", och som vilket våld som helst istället för det kvinnofridsbrott i mäns våld mot kvinnor, som våldet faktiskt utgör.

Hur arbetet med våldsutsatta kvinnor i missbruk kan bedrivas och vad som är viktigt för yrkesverksamma i arbetet med dessa, lyfter bland annat Ponce, Lawless och Rowe (2012, s.835) som i sin studie har undersökt ett ideellt center som arbetar med hemlösa kvinnor som kan ha erfarenheter av både missbruk och våld. De upptäcker hur viktigt bemötandet från de

yrkesverksamma är i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Att de reservationslöst stöttar kvinnan och inte får henne att känna hur hon får "skylla sig själv" för sin utsatthet, och lyfter vidare vikten av att kvinnan erbjuds skydd i sin våldsutsatthet.

2.4. Reflektion av tidigare forskning

Under tidigare forskning har vi redogjort för de forskningsfält som funnits relevanta för denna studies syfte. Då studien handlar om yrkesverksammas förutsättningar inom ideella organisationer har forskning om vanliga funktioner dessa fyller i relation till offentlig sektor inkluderats. Även forskning gällande föreställningar om kvinnor i missbruk och våldsutsatthet med anledning av att det ger ett kunskapsläge om de yrkesverksammas målgrupp. Vad som däremot upptäcktes var att det fanns få studier som inkluderar ideella organisationers förutsättningar för våldsutsatta kvinnor i missbruk. Vi valde därför att ta med två studier rörande ideella organisationer som arbetar med våldsutsatta kvinnor för att visa på rådande kunskap om deras förutsättningar. Vår studie skiljer sig från tidigare forskningen då den riktar fokus både mot de ideellas kontext och hur de kan arbeta med den komplexitet där både våldsutsatthet och missbruk tas hänsyn till. Att forskningsfältet har en avsaknad av ideella organisationers arbete med våldsutsatta kvinnor i missbruk tyder på en vetenskaplig kunskapslucka och motiverar denna studie än mer.

Vid inhämtandet av tidigare forskning är ett viktigt kriterium att förhålla sig källkritisk avseende bland annat trovärdighet, utgivare och objektivitet (Rienecker & Stray Jørgensen 2014, s.174). Det har även funnits en eftersträvan att nå så aktuell forskning som möjligt då det tydligt redogör för nuvarande forskningsområde varför majoriteten av studierna är från 2005 och framåt. Under avsnittet använts två rapporter där en medvetenhet finns gällande att de utförda på uppdrag vilket således kan ifrågasätta källornas objektivitet. Dessa är ändå inkluderade i avsnittet då externa erkända forskare medverkar i rapporterna. En viss kritik angående aktualitet går att föras mot användningen SOU-rapporten från 1993. Vilket till synes är av ett äldre slag, dock återfinns den använd av forskare på området (*se* Wjikström & Lundström 2002, s.207), varför även vi valde att ta med den.

3. Teoretiskt ramverk

Detta avsnitt innehåller denna studies teoretiska referensram och då den syftar till *att förstå vilka förutsättningar yrkesverksamma inom ideella organisationer och dess kontext upplever sig ha i arbetet med målgruppen våldsutsatta kvinnor i missbruk* har det varit relevantt att applicera teori som behandlar kontexter av ideella organisationer, varför en teori om *politisk processperspektivet* funnits adekvat. Vidare finns ett intresse för att förstå yrkesverksammas upplevelser av den av målgruppens komplexitet som denna studie undersöker förutsättningarna i arbetet med, varför vidare en teori om *intersektionalitet* funnits relevantt att använda. Teorierna som används i denna studie har operationaliserats, vilket innebär en strävan efter att göra teoretiska abstrakta begrepp mer användbara i det som avses att studeras (Bryman 2018, s.200, 221).

3.1. Sociala rörelser i civilsamhället

Ideella organisationer återfinns i det sociala arbetet i civilsamhället. Vid studier av organisationer, kollektiva handlanden och socialt arbete i civilsamhället så kan analysen genomföras på *mesonivå*, vilket således passar uppsatsens syfte. Aktörer i civilsamhället utgör idag ett komplement till offentliga verksamheter, där en av dem är den kommunala socialtjänsten. För att förstå uppkomsten till ideella organisationer och hur de upprätthålls, är teorier om *sociala rörelser* värdefulla, detta med anledning av att sociala rörelser är nätverk av olika typer av aktörer i civilsamhället som arbetar mot samma mål (Linde & Scaramuzzino 2017, s.20–26, 37–42; Johansson & Meeuwisse 2017, s.52–53). Genom att undersöka upprätthållande och meningsbärande grupper, nätverk och organisationer kan man genom deras kollektiva identitet förstå sociala rörelser (Wettergren & Jamison 2006, s.11). Studier om sociala rörelser fokuserar i stora drag på varför rörelser uppstår och hur endogena och exogena effekter påverkar detta (Della Porta & Diani 2006, Wettergren & Jamison 2006 i Johansson & Meeuwisse 2017, s.53).

3.2. Politisk processperspektivet

Politisk processperspektivet fokuserar på hur möjligheterna för mobilisering och organisering påverkas av politisk och historisk kontext. Perspektivet är en utveckling av *resursmobiliseringsteorin*, och används vid studiet av de sociala rörelsernas kollektiva agerande i förhållande till omgivningen, vilket har stor påverkan för dess olika förutsättningar

för olika verksamheter (Johansson & Meeuwisse 2017, s.54; McAdam, McCarthy & Zald 1996, s.7). För att förstå ideella organisationers förutsättningar blir det nödvändigt att placera dem i en politisk och social kontext. Utan att se till vilka kontexter som den befinner sig i blir det svårt att tala om vilka förutsättningar som finns, särskilt med anledning av att de ideella verksamheterna bedriver socialt arbete och befinner sig inom välfärdssamhället där rådande kontext ofta är styrd av det offentliga. Genom att se till de politiska kontexterna ges också en uppfattning om på vilket sätt som den ideella organisationen måste försöka ändra sina endogena faktorer och anpassa sin verksamhet till yttre påtryckningar för att kunna uppnå de mål som de har med verksamheten.

Politisk processperspektivet används i denna studie för att analysera de endogena och exogena faktorer som råder för organisationerna, för att förstå vilka hinder och möjligheter som finns gällande de yrkesverksammas arbete med kvinnorna i våldsutsatthet och missbruk inom ideell sektor. För studier av sociala rörelser i enlighet med det politiska processperspektivet kan två analytiska grundpelare användas. Dessa är *politiska möjlighetsstrukturer* och *mobiliseringsstrukturer* (Wettergren & Jamison 2006, s.21). De båda begreppen kommer nedan att beskrivas för att senare i studien användas för att analysera de exogena och endogena faktorer som de ideella organisationerna befinner sig i och agerar inom.

3.2.1. Politiska möjlighetsstrukturer

Politiska möjlighetsstrukturer handlar om det som på olika sätt påverkar sociala rörelsernas möjlighet till mobilisering, både hur dessa begränsar och underlättar. Strukturerna innefattar särskilda sammansättningar av institutionella anordningar, resurser och föregångare i den sociala mobiliseringen där omgivningen kan begränsa eller underlätta för sociala rörelser (Kitschelt 1986 i Wettergren & Jamison 2006, s.17). Strukturella faktorer sammankopplas till *exogena* effekter i uppkomsten hos en social rörelse (Johansson & Meeuwisse 2017, s.53). För denna studie kan politiska möjlighetsstrukturer vara behjälpliga för att bejaka de exogena faktorer som de ideella organisationerna förhåller sig till och som påverkar dess arbete.

De politiska möjlighetsstrukturerna innefattar fyra dimensioner (McAdam 2004, s.10 i Wettergren & Jamison 2006, s.17), varpå tre funnits relevanta att använda i denna studie. Den fjärde dimensionen används inte eftersom att den handlar om tvångsåtgärder från staten, vilket inte funnits relevant för denna studie och dess insamlade material då de ideella inte blir direkt involverade i sådana åtgärder. Den första dimensionen handlar om, "*Den relativa*

öppenheten eller slutenheten i det institutionaliserade politiska systemet” (ibid., s.17) För denna studie används dimensionen i led med att öka förståelsen kring de kontextuella villkor som råder för de ideella organisationerna i förhållande till det politiska systemet, med dess lagar och riktlinjer. Vilket i denna uppsats handlar om på vilket sätt som det finns en öppen- eller slutenhet i välfärdssamhället vilka skapar förutsättningar för vad de ideella organisationerna kan och inte kan göra. Vidare kommer den i stora drag användas på kommunal nivå och då med avseende på i vilken utsträckning de ideella har etablerat sig i aktuell kommun samt om de utför socialtjänst.

“*Stabiliteten eller instabiliteten i det breda lager av elitgrupperingar som normalt bär upp en statsform eller ett styrelseskick*” är den andra dimensionen (ibid., s.17). Offentlig sektor avses i denna studie likt elitgrupperingar eftersom dem har det yttersta ansvaret att tillhandahålla välfärdstjänster (Wijkström & Lundström 2002, s.207). Denna dimension syftar i studie till att förklara omgivande stabilitet och instabilitet andra redan etablerade verksamheter med som vill fylla samma syfte, ideella som offentliga som skapar förutsättningar för att organisationen ska kunna verka utifrån att behovet är eller inte är tillgodosett av någon annan. Den tredje dimensionen handlar om “*Närvaron eller frånvaron av allierade inom elitgrupperingar*” (ibid., s.18) Här avser denna dimension att förklara kommunen och andra liknande verksamheters frånvaro eller närvaro gällande de ekonomiska och kunskapsmässiga stöd som organisationerna kan få samt på vilket sätt som detta påverkar dess organisation och således deras förutsättningar. Denna dimension kommer vidare att användas för att analysera hur verksamheterna samverkar och interagerar med andra aktörer och liknande verksamheter och deras frånvaro eller närvaro i förhållande till de ideella.

3.2.2. Mobiliseringsstrukturer

Mobiliseringsstrukturer som analytisk grundpelare avser att beskriva hur individer genom ett kollektivt handlande försöker mobilisera och engagera sig med hjälp av informella och formella kollektiva medel (McAdam, et al. 1996, s.3). Handlingsrepertoarer och organisationsformer är centrala delar inom mobiliseringsstrukturer och där återfinns ett intresse som riktar fokus till de sociala rörelsernas mobiliseringsstrategier och utvecklingen av organisationen (Wettergren & Jamison 2006, s.19). Organisering i sig, ideologi samt det interna samspelet, är exempel på vad som kan kallas för *endogena* faktorer som för en social rörelse är en del av dess utveckling och som har betydelse för dess uppkomst (Johansson & Meeuwisse 2017, s.53). I denna uppsats kommer mobiliseringsstrukturer att användas för att försöka analysera de endogena faktorerna som upplevs av de yrkesverksamma i de ideella

organisationerna och vilka förutsättningar som råder i förhållande till de exogena faktorerna. De sociala rörelserna använder sig av olika medel för att engagera och mobilisera sig i det politiska systemet, vilket utgör olika handlingsrepertoarer som de sociala rörelserna anpassar och utvecklar vartefter (ibid., s.54). I denna studie används handlingsrepertoarer och mobiliseringstrategier för att analysera på vilket sätt som de ideella organisationerna arbetar i förhållande till omgivande kontext, hur de kollektivt handlar och har för avsikt att driva sin opinionsbildning. Organisationsformen kan ofta återge den sociala rörelsens mål och valet av dess utformning (McAdam, et al. 1996, s.11). Wettergren och Jamisson (2006, s.19–20) beskriver hur rörelser som är kritiska till det politiska system och den hierarki som ofta råder i samhället, istället väljer plattare och icke-hierarkiska organisationsformer för att uppnå sina mål. I denna uppsats kommer organisationsform i första hand användas för att förstå de yrkesverksammas upplevelser av de ideella organisationernas interna uppbyggnad, hur de beskriver att verksamheten är organiserad samt hur den utvecklas för att vidare försöka förstå hur deras förutsättningar i arbetet påverkas av detsamma.

3.3. Intersektionalitet

Intersektionalitet bygger på en socialkonstruktivistisk föreställning om verkligheten likt socialt konstruerad, vilket i stora drag betyder att verkligheten blir sådan som vi tolkar den (Mattsson 2015, s.31). Det socialkonstruktivistiska perspektivet får stor betydelse för den intersektionella analysen tillsammans med föreställningen om samhällliga maktstrukturer. Maktstrukturerna innefattar hur samhällliga krafter på ett strukturellt plan skapar kategorier och grupper i samhället, vilka har olika förklaringsvärden och står i hierarkisk ordning till varandra, där vissa grupper är normativt överordnade och andra underordnade. Med kategorier menas en konstruerad grupp med olika gemensamma nämnare som för dem samman. De olika strukturerna reproduceras av oss individer i samhället genom våra idéer och tankar och omsätter vidare dessa till normer och institutionella förhållanden. Vilket således innebär att vi genom att synliggöra dessa kan vara en del i att påverka och förändra dem (Mattsson 2015, s.35, 41).

Intersektionalitet avses här att användas likt ett perspektiv för att utvidga förståelsen för hur förtryck konstrueras och upprätthålls i skärningspunkter för maktstrukturer grundade i olika sociala kategorier (Lykke 2005, s.7–8). Det handlar således om att hålla flera bollar i luften samtidigt, med ambitionen att genomföra en dynamisk analys av maktstrukturer

(Mattsson 2015, s.20). Kärnan i intersektionaliteten är uppfattningen av att kategorier med dess tillhörande normer inte kan separeras från varandra utan bör istället ses som integrerade. Kategorierna kön, klass och etnicitet går att betraktas som fundamentala i den intersektionella analysen med avseende på deras statistiskt strukturella jämlikhet/ojämlikhet. Dock finns även möjligheten att inkludera framträdande kategorier baserat på rådande kontext - vad som framkommer i analysen (De los Reyes & Mulinari 2005, s.40; Mattsson 2015, s.21, 104). Studiens intersektionella perspektiv kommer att väga in kategorierna *kön, klass, etnicitet*. Missbruk är per definition inte som en social kategori då den är föränderlig, men likväl för det för den med sig olika förklaringsvärden och föreställningar i interaktion med andra kategorier (Mattsson 2015, s.42, 134).

Då kvinnorna tillhör ett antal olika kategorier är det därmed viktigt att redogöra för de mest framträdande ur ett strukturellt perspektiv. Det intersektionella perspektivet gör det möjligt att belysa och därmed synliggöra att det finns många olika kvinnor beroende på vart de befinner sig i relation till nämnda kategorier och dess underordning respektive överordning i samhällets maktstrukturer. Genom att enbart fokusera på endast en av kategorierna, t.ex. kvinna tenderar man enligt detta perspektiv att osynliggöra de olika problematiker som finns i gruppen, *våldsutsatta kvinnor i missbruk*. En alldeles för endimensionell syn belyser således inte hur det faktiskt förhåller sig hos gruppen som helhet och dess enskilda individer. Ambitionen är därför istället att med hjälp av ett intersektionellt perspektiv belysa de yrkesverksamma upplevelser av våldsutsatta kvinnor så som målgruppen faktiskt ser ut och inte bara hur den stereotypa bilden reproduceras som förvärrar för de kvinnor som söker hjälp för sin våldsutsatthet.

3.4. Teorirefleksion

Den teoretiska referensramen i denna studie har som syfte att vara behjälplig till att analysera insamlat material i form av intervjuer för att öka vår förståelse. Teorierna som använts har också operationaliserats i enlighet med studiens syfte och dess resultat. Med anledning av vald teori gällande *politisk processperspektivet*, finns det en ambition att undersöka de endogena och exogena kontextuella villkoren som de yrkesverksamma upplever då de arbetar inom ideella organisationer vilka verkar likt komplement till det offentliga i civilsamhället. Teorin har funnits lämplig med anledning av att vilja öka förståelsen av vilka förutsättningar som råder i den politiska kontexten och varför de ideella organisationerna måste placeras där i för att kunna analysera de yrkesverksamma upplevelser av arbetet med målgruppen då detta

sker i välfärdssamhället. Med anledning av att teorin om politiskt processperspektiv fokuserar till kontextuella villkor gällande de ideella organisationerna och hur de utgör ett komplement, inkluderas den inte i denna studies målgrupp. Varför ett intersektionellt perspektiv avser att intas, och inte för att genomföra analys av hur de konstruerar föreställningarna av kvinnorna utan snarare i ett syfte för att detta hjälper oss att förstå hur respondenterna upplever komplexiteten av kvinnor i våldsutsatthet och missbruk och på vilka sätt som de betraktar målgruppen ur ett intersektionellt perspektiv.

Det finns vidare en medvetenhet att utrymme bör lämnas gällande hur andra kategorier kan vara närvarande gällande gruppen kvinnor i våldsutsatthet och missbruk ur det intersektionella perspektivet. Dock har viss kritik riktats gentemot perspektivet då det möjliggör en oändlig massa av integrerade under- överordnade sociala kategorier vilket istället kan resultera i ett ohanterbart perspektiv (Lykke 2003, s.53). Vi har därför i denna studie valt att fokusera på de fundamentala kategorierna inom det intersektionella perspektivet.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras denna studies metodavsnitt. I samtliga studier är det viktigt att noggrant redogöra för vilken metod som används och hur den använts. Detta i led med att ha hög transparens, vilket innebär att tydligt redogöra för studiens process (Bryman 2018, s.490). Följande avsnitt innehåller därför en presentation av studiens valda metod och datainsamlingsmetod. Följt av en genomgång av urvalsprocessen, tillvägagångssättet och analysmetod, tillförlitlighet, etiska överväganden och ansvarsfördelning. Avsnittet avslutas med en metodreflektion.

4.1. Kvalitativ metod

Studien har en kvalitativ ansats vilket lämpar sig väl om intresse finns gällande att förstå människors resonemang, tankar och upplevelser kring ett ämne (Troost 2010, s. 25), varför detta val går hand i hand med studiens syfte att förstå vilka förutsättningar yrkesverksamma inom ideella organisationer och dess kontext upplever sig ha i arbetet med målgruppen våldsutsatta kvinnor i missbruk. Metoden karaktäriseras av att betrakta verkligheten så som respondenten betraktar den för att vidare tolka vad det kan betyda i dess kontext och studiens valda teoretiska perspektiv (Troost 2010, s.34). Något som tydligt visar på studiens vetenskapsfilosofiska inriktning som är *hermeneutisk*. Hermeneutiken innebär att i det

inhämtade materialet tolka nya fenomen genom den så kallade *hermeneutiska spiralen* där förförståelse och fördomar föreligger som produktiv utgångspunkt för att därigenom genom en cirkulär rörelse generera förändrad förförståelse där ytterligare mening och kunskap kan inhämtas (Trost 2010, s.186, 195; Thomassen 2007, s.100–101). Med den hermeneutiska inriktningen eftersträvas här en fördjupad tolkning och förståelse för respondenternas upplevelser i inhämtat material.

4.1.1. Semistrukturerade intervjuer

Datansamlingen genomfördes genom nio semistrukturerade intervjuer. Målsättningen vid användandet av denna datansamlingsmetod bör vara att ställa enkla och direkta frågor för att genom det nå komplexa och variationsrika svar och därmed ett rikt material (Trost 2010, s.25). Att intervjuerna var semistrukturerade innebär att en intervjuguide i förhand formuleras men att öppenhet råder för respondenten att själva utforma sina svar. Det gäller även att ha flexibilitet kring att ställa nya frågor och följdfrågor som kan uppkomma vid själva intervjutillfället (Bryman 2018, s.563). Valet motiveras med att vi med hjälp av semistrukturerade ville nå en djupare förståelse för deltagande respondenters upplevelser. Alla intervjuer är i någon mån strukturerade i och med att de planeras och att en intervjuguide formuleras, men det är inte lika med brist på flexibilitet och öppenhet kring frågorna som ställs vid intervjutillfället (Trost 2010, s.39–40; Jacobsen 2012, s.100–101; Bryman 2018, s.563). Vår ambition var att ha en viss strukturering med flexibla och öppna frågor samt att bland annat följdfrågor, språkval och ordningsföljd i högsta möjliga mån justerades utefter respondenten. Vid utformandet av studiens intervjuguides så formulerades olika teman med tillhörande frågor (Bilaga 1). Intervjuguides bör ha ett för studien relevant innehåll och ha en logisk struktur användbar för den som ska intervjuas, dock med förståelse för att intervjun kan få en annan struktur vid själva intervjutillfället (Trost 2010, s.72). Den intervjuguide som användes i detta fall innehöll olika teman utformade efter studiens syfte och frågeställningar och med hjälp av vald studiens teoretiska ramverk. Då vi vände oss till ett relativt brett spektrum av respondenter från olika organisationer anpassades intervjuguiden en aning vid de olika intervjutillfällena, även om grundmallen kvarstod. Det kan finnas en poäng med att gå igenom guiden efter studiens första genomförda intervjuer, för att genom det lämna plats för eventuella korrigeringar (Trost 2010, s.73). Detta gjordes då vissa frågor kunde förtydligas och formuleras på ett annorlunda sätt. Intervjuerna hölls enskilt, vilket avser att ge utrymme för respondenten att fritt uttrycka sina reflektioner, uppfattningar och

erfarenheter utan påverkan och avbrytande av andra, då bortsett från den/de som intervjuar (Jacobsen 2012, s.99).

4.2. Urval

Studiens material är inhämtat från nio respondenter vilka med hjälp av syfte och frågeställningar kontaktades utefter inklusionskriterierna: verksamma inom ideella organisationer och arbetar med våldsutsatta kvinnor i missbruk. Vilket gör att det går att betrakta som ett målstyrt urval med strategiskt utvalda respondenter (Bryman 2018, s. 496). Urvalsprocessen inleddes med att undersöka vilka ideella organisationer som arbetar med våldsutsatta kvinnor i missbruk. Då vi här inte talar om något stort och synligt fält krävdes en viss efterforskning, i vilken vi fann sex stycken respondenter från organisationer lokaliserade. Genom en kontakt verksam på en kvinnojour utan särskild inriktning nådde vi kunskap om att kvinnojouren kan möta och stötta kvinnor med missbruk i deras stödverksamhet, även om deras boenden har nolltolerans för droger och missbruk. Kontakt togs därmed med ett tjugotal jourer i Stockholm varpå vi fann tre respondenter. Urvalet är relativt brett med ambitionen att nå en vid bild av olika ideella organisationernas förutsättningar för arbetet med våldsutsatta kvinnor i missbruk. Då de ideella organisationer kontext varierar i viss mån har vi sammanställt detta i tabell 1, se nedan.

Tabell 1 Redogörelse för respondenternas organisationer

Organisationer	Kontext
Kvinnojour med stödverksamhet och skyddat boende. Särskild inriktning.	Belägen i en storstad utför socialtjänst i sitt skyddade boende
Kvinnojour med stödverksamhet och skyddat boende. Särskild inriktning.	Belägen i en mellanstor stad. Utför socialtjänst i sitt skyddade boende. Driven på diakonal grund
Kvinnojour med stödverksamhet. Särskild inriktning.	Belägen i en storstad. Utförde socialtjänst i sitt skyddade boende.
Skyddat boende. Särskild inriktning.	Belägen i en storstad. Utför socialtjänst. Driven på diakonal grund.
Skyddat boende. Särskild inriktning.	Belägen i mellanstor stad. Utför socialtjänst. Driven på diakonal grund.

Daglig stödverksamhet. Särskild inriktning.	Belägen i en storstad. Utför inte socialtjänst.
Kvinnojour med stödverksamhet och skyddat boende.	Belägen i en storstad. Utför socialtjänst i sitt skyddade boende.
Kvinnojour med stödverksamhet och skyddat boende.	Belägen i en storstad. Utför socialtjänst i sitt skyddade boende.
Kvinnojour med stödverksamhet och skyddat boende.	Belägen i en mellanstor stad. Utför socialtjänst i sitt skyddade boende.

Målsättningen var att genom urvalet försöka täcka fältet. Då respondenterna tipsade om varandra vid frågan om förslag på andra organisationer att kontakta, hade vi redan varit i kontakt med dem och vi har enligt vår bedömning i hög utsträckning därför täckt fältet.

Respondenterna var alla yrkesverksamma inom sina organisationer, men yrkestitlarna varierade med allt från ledarpositioner och anställda ute i verksamheten. Något som således kan ha genererat olika perspektiv på olika frågor. För att vidare kommentera urvalet hade en av respondenterna nyligen slutat sitt arbete men bedömdes med anledning av sin långa erfarenhet trots detta ha goda erfarenheter av organisationen och arbetet med målgruppen. En av organisationernas verksamhet är ännu inte aktivt utan befinner i en projektfas. Då vi menar att respondenten ändock besatt värdefull kunskap i form av organisationen och verksamhetens funktion valde vi att inkludera hen trots verksamhetens nuvarande status. Detta kommer att kommenteras närmare i studiens metoddiskussion (se avsnitt 4.8).

4.3. Tillvägagångssätt

Ambitionen vid intervjutillfällena var som nämnts att hålla en viss grad av strukturering med hjälp av intervjuguiden (Bilaga 1) parallellt med att lämna utrymme för följdfrågor och andra frågor. Här är det lämpligt att vara följsam istället för att forcera fram de egna tankegångarna (Troost 2010, s.72). Något som vid de första intervjutillfällena gick att betrakta som en utmaning då stress uppstod gällande att inte få frågorna besvarade. Detta var något som gav med sig och enligt vår uppfattning flöt resterande intervjuerna på bra, trots ovana. Vid intervjusituationer med två personer som intervjuar bör det även finnas en vaksamhet över att respondenten inte ska få känslan av att befinna sig i underläge (Troost 2010, s.70). Något vi försökte motverka genom att inta olika positioner vid intervjutillfällena där den ena var ledande och den andre antecknade och var uppmärksam på eventuella följdfrågor.

Intervjuerna hölls både personligen och över telefon. Vid den första formen överlät vi till respondenterna att själva bestämma plats då vi ville att de skulle känna sig så bekväma som möjligt i sammanhanget. Vad som är viktigt att tänka på är att respondenten ska känna sig trygg men också att intervjun ska hållas utan risk för att bli störda samt att utomstående ska höra (Trost 2010, s.66). Varför platserna vid intervjuer på café valdes med omsorg. Angående intervjuer över telefon hölls dessa främst med de respondenter som är verksamma i andra städer än Stockholm. En nackdel med att hålla intervjuer över telefon är att en riskerar att missa andra aspekter utöver orden som sägs såsom reaktioner genom minspel och kroppsrörelser. Däremot påverkas inte respondenten i samma utsträckning av intervjuarens fysiska närvaro vilket går att betrakta som en fördel (Bryman 2018, s. 263). Då vi inte ville gå miste om viktiga respondenter valde vi att hålla intervjuer över telefon. Med godkännande av respondenterna spelades intervjuerna in med hjälp av våra mobiltelefoner för att sedan transkriberas direkt efter varje tillfälle. Efter varje intervju reflekterade vi över det som sagts och antecknade de reflektioner som uppstått i samband med tillfället, vilket underlättade för vår förståelse senare i analysprocessen.

4.4. Analysmetod

För att finna teman i det insamlade materialet har denna studies analysmetod i hög utsträckning inspirerats av den kvalitativa *innehållsanalysens* stadier formulerade av Jacobsen (2012, s.146). Vilka tillsammans syftar till att strukturera och finna innehåll i insamlade data. Då vi ville uppnå mer fördjupad och helhetlig förståelse av respondenternas upplevelser gällande sina kontextuella förutsättningar för arbetet med våldsutsatta kvinnor anses en innehållsanalys vara motiverad. Det första stadiet handlar om att finna underteman. Där materialet reduceras till viktiga meningsbärande enheter för att skapa en första översikt av materialet (ibid., s.146). Här läste vi igenom transkriberingarna på varsitt håll först översiktligt, sedan djupgående med målet att markera ut, för att sedan jämföra varandras fynd med syftet att hitta likheter och skillnader och slutligen gemensamma nämnare. Nästa stadie syftar till att föra samman underteman till lämpliga grupper av huvudteman. Stadiet möjliggör en jämförande process med material från olika intervjuer där teman som likheter eller avvikelser kan existera under samma huvudtema. Antingen uppkommer dessa direkt ur materialet eller så är de redan förbestämda - oavsett ska det i enighet med den kvalitativa andan finnas öppenhet för att välkomna oväntat material och nya teman samt avvisa innan tänkta kategorier (ibid., s.147). I detta fall hade vi i intervjuguiden olika områden som var

behjälpliga i analysprocessen. Däremot har innehållet i samtliga huvudteman fått en annan innebörd utefter vilka mönster och avvikelser som trädde fram ur materialet. Se tabell 2 för exempel.

Tabell 2) Utdrag ur analysprocessen

Underteman	Huvudteman
Målgrupp Behov Målsättning	Upplevelser av våldsutsatta kvinnor i missbruk och de ideella organisationernas funktion
Ekonomi Kommunens inställning	Exogena faktorer
Organisationsform Sprida kunskap	Endogena faktorer

Vid det tredje stadiet handlar det om att med hjälp av beskrivande citat *ylla de innan konstruerade kategorierna med innehåll* för att genom det kunna redogöra för vilka tolkningar som har gjorts (ibid., s.149). I detta stadie ställdes funna huvudteman upp och flertalet överensstämmande citat placerade inunder för att vid ett senare stadie kunna välja ut dem som var mest talande för vår studies syfte. Citaten presenteras under resultat/analys i bearbetad form. Detta görs dels för tydlighetens skull, dels för att talspråk går att betraktas som oetiskt (Trost 2010, s.156). Dock har svordomar i vissa fall valts att inkluderas då vi menar att det rättvist speglar de respondenternas upplevelser kring ämnet.

4.5. Tillförlitlighet

Den kvalitativa forskningen kan komma fram till fler än en bild av den sociala verkligheten, det menar Guba och Lincoln (1994 i Bryman 2018, s.467–468), varför de har föreslagit grundläggande kriterier för att kunna bedöma den kvalitativa forskningens kvalitet, vilken definieras i form av dess *tillförlitlighet*. Begreppet *tillförlitlighet* innefattar fyra delkriterier; (1) *trovärdighet*, (2) *överförbarhet*, (3) *pålitlighet* och (4) *en möjlighet att styrka och konfirmera* (ibid., s.467-468). Trovärdigheten syftar till hur tillförlitliga resultatet som presenteras är i enlighet med den sociala verklighet som det presenteras inom och att genomförandet av forskningen är enligt de regler som finns för att visa på studiens trovärdighet (Bryman, 2018, s.75, 467). I denna studie har vi strävat efter att uppfylla

trovärdighetskriteriet genom att noggrant förhålla oss till vetenskapsrådets forskningsetiska krav (se avsnitt 5.6). Det har även varit ledande att resultatet som presenteras är överensstämmande med det som vid intervjutillfället var den sociala verklighet de befann sig i just då. Samt att resultatet som presenterades valdes för att besvara studiens syfte. Gällande överförbarhet är ofta den kvalitativa forskningens resultat unika och kontextuellt bundna och frågan om hur resultaten kan tillämpas i andra kontexter kan vara svåra att generalisera eller formalisera (ibid., s.467–468). Den här studiens resultat bör kunna vara överförbara med avseende på användning av vår intervjuguide för att intervjua yrkesverksamma inom den ideella sektorn och till viss del uppnå liknande resultat, med reservation för att det just är kontextbundet till både tid och unika respondenternas upplevelser. Pålitligheten innefattar att tydligt redogöra för forskningsprocessens alla steg och vikten av att forskaren intar ett granskande förhållningssätt i arbetet (ibid., s.75, 468). Kriteriet pålitlighet har i studien uppnåtts genom att tydligt redogöra för en röd tråd som följer vår studies alla steg och det för att visa på en pålitlighet i förhållande till de resultat som framträtt vartefter arbetet fortskrider. Det sista kriteriet innefattar möjlighet att styrka och konfirmera, vilket handlar om objektivitet och medvetenhet gällande att inte låta egna åsikter, förutfattade meningar eller det egna personliga perspektivet påverka forskningen i alltför stor utsträckning (ibid., s.75, 469). I enlighet med det kriteriet, har båda författarna till föreliggande studie försökt att i den mån det är möjligt, gjort sitt bästa för att vara medvetet reflektiva om sina egna personliga åsikter och de ofrånkomliga subjektiva synsätten under processens fortskridande. Särskilt då en av oss har en viss förförståelse kring det område som studien hanterar funnits med anledning av sitt arbete med kvinnor i hemlöshet inom ideell sektor, vilka inte sällan även är våldsutsatta och befinner sig i ett missbruk. Den här förförståelsen som inom hermeneutiken är ett centralt begrepp kan här ses som en tillgång i tolkningen av det som studeras (Trost 2010, s. 186, 195). Varför förståelsen enbart inte är negativ då den positivt kan ha bidragit med kunskaper som kan ha förenklat arbetets gång.

4.6. Etiska överväganden

Det har varit av stor vikt att reflektera över olika etiska överväganden som uppkommit under studiens gång. Studien har i led med det förhållit sig till Vetenskapsrådets (2017, s.13, 40; 2002, s.9-14) huvudkrav om *individskydd* innehållandes kraven om information, samtycke, konfidentialitet och nyttjande som gemensamt ska säkerställa att deltagare i studien inte ska skadas eller kränkas.

Informationskravet handlar om att respondenten att själv besluta om sin medverkan i studien. Denne har rätt att avbryta sin medverkan när som utan negativa konsekvenser och påtryckningar (Vetenskapsrådet 2002, s. 9–10). Kravet har tillgodosetts genom att ett informationsbrev (Bilaga 2) skickades till respondenterna innehållandes beskrivningar av studiens syfte och metod, en förfrågan om deltagande samt information om att medverkan är frivilligt samt att de förbehåller sig rätten att avbryta sitt deltagande när de själva vill. *Samtyckeskravet* avser att de som medverkar i studien ska garanteras största möjliga konfidentialitet samt att de personuppgifter och andra uppgifter som insamlas ska förvaras utan möjlighet för obehöriga att ta del av dem (ibid., s.12). Det här har tagits hänsyn till genom att respondenterna fick läsa igenom och godkänna studiens formulerade samtyckesblankett (Bilaga 3) innan intervjuerna inleddes. I de fall intervjuerna hölls personligen fick respondenten skriva under, i de fall intervjuerna hölls över telefon lämnades samtycket muntligt och inspelat. *Konfidentialitetskravet* avser att de som medverkar i studien ska garanteras största möjliga konfidentialitet samt att insamlade personuppgifter och andra uppgifter ska förvaras utan möjlighet för obehöriga att ta del av dem (ibid., s.12). Här var det enbart vi som författare till studien som hade tillgång till insamlade personuppgifter. Uppgifterna har förvarats i säkra program och i pappersform, då enlighet med Europeiska unionens dataskyddsförordning GDPR (The General Data Protection Regulation). Rörande avrapportering av studiens insamlade material anonymiseras respondenterna avseende namn och andra personuppgifter. Däremot garanterades ingen fullständig anonymisering gällande organisationernas kontext, med anledningen att den är väsentlig för studiens syfte. För att motverka detta har vi valt att inte numrera dem i urvalet. Detta framgick tydligt både i studiens informationsbrev och samtyckesblankett och godkändes därmed av samtliga respondenter. *Samtyckeskravet* syftar till att insamlade uppgifter om respondenterna enbart ska nyttjas i forskningsändamål (ibid., s.14). Vilket tillgodoseddes genom att de uppgifter som insamlats enbart kommer att nyttjas i denna studie samt raderas när studien nått betyget godkänt.

4.7. Arbetsfördelning

Vår målsättning studiens genomförande igenom var att ta vara på varandras styrkor vilket resulterade i fördelning av olika avsnitt. Detta för att sedan diskutera och revidera avsnittet med den andre, vilket resulterat i att vi båda varit högst delaktiga och därmed ansvarar för studiens samtliga delar. Det fanns en viss uppdelning av roller vid studiens nio enskilda intervjuer, där hade Lovisa vid de flesta tillfällena hade den ledande rollen medan Kajsa hade

översiktlig koll på intervjuguidens teman samt ställde följdfrågor och andra frågor som inte behandlats tidigare. Transkriberingen fördelades jämnt över båda parter.

4.8. Metodreflektion

Den kvalitativa ansats som studien vilar på innehar både sina styrkor och svagheter. Genomförandet av semistrukturerade intervjuer möjliggjorde ett närmande av en mer djupgående förståelse och tolkningar av deltagande respondenters upplevelser. Vår uppfattning är att intervjuerna i hög utsträckning har lett till variations- och informationsrika svar som hade varit svårt att nå genom till exempel observationer. Att hålla intervjuerna enskilt har också bedömts vara ett bra val då vi tror att deltagande respondenter mer obehindrat kunde svara på ställda frågor om de inte intervjuas i grupp, med de sociala och faktorer som annars kan påverka. I vissa av intervjuerna uppkom även känslor av starkt engagemang men också av frustration, något som skulle kunna riskerat att påverkas om andra respondenter närvarade vid till exempel en fokusgruppsintervju. Sistnämnda metod hade varit mer fruktbar om den studien avsåg att studera till exempel hur yrkesverksamma upplever målgruppen enkom. Då hade det insamlade materialet kunnat innehålla mer djupgående svar men också reaktioner på andra respondenternas åsikter (Bryman 2018, s.603).

Intervjuguiden som formulerades var behjälplig vid intervjutillfällena då vi på ett enkelt sätt kunde hålla oss till för studien lämpliga ämnen. Vad som däremot observerades var att några av frågorna delvis var svårare att besvara främst grundat i yrkestitel men också organisationens storlek. Frågorna avsåg främst bland annat organisationens uppbyggnad eller varför de som uteslutande arbetade ute i verksamheten enbart kunde besvara dessa på ett mer översiktligt vis. Företeelsen var dock inte tillräckligt omfattande för att det ska räknas till ett avgörande problem med urvalet och har därmed förmodligen inte påverkat resultatet i något kritiskt avseende.

För att kommentera urvalet vidare, så nämns i avsnitt 5.2, inkluderar det en respondent som nyligen slutat sin tjänst och en vars verksamhet ännu inte är aktiv. Det här gjordes eftersom att de båda enligt vår bedömning satt på värdefull kunskap för vår studies syfte. Däremot finns det en förståelse för att det leder till att empirin från dessa intervjuer inte är helt dagsaktuell vilket vi inser kan utgöra en viss brist avseende studiens trovärdighet.

5. Resultat & Analys

I det här avsnittet presenteras studiens resultat och analys som har till avsikt att svara på vilka förutsättningar yrkesverksamma inom ideella organisationer och dess kontext upplever sig ha i arbetet med målgruppen - våldsutsatta kvinnor i missbruk. Ur resultatet av vårt arbete ser vi tre huvudsakliga teman växa fram: (6.1) *Upplevelser av våldsutsatta kvinnor i missbruk och de ideellas funktion*, (6.2) *exogena faktorer* samt (6.3) *endogena faktorer*. Vilka vi i det här avsnittet avser att analysera med hjälp av studiens teoretiska ramverk. Det första temats resultat gällande målgruppens komplexitet och de ideellas funktion kommer att försöka begripliggöras med hjälp av ett intersektionellt perspektiv. Det är först när vi förstår de yrkesverksammans upplevelser av målgruppen som vi kan tala om hur de arbetar. Vidare kommer resultaten under de andra två temana att analyseras med hjälp av, politisk processperspektivet och dess två bärande begrepp, politiska möjlighetsstrukturer samt mobiliseringsstrukturer. Det andra temat fokuserar i först hand på exogena faktorer, och slutligen, det tredje, till endogena sådana, dessa kommer också till viss del att behandlas utifrån ett intersektionellt perspektiv.

5.1. Upplevelser av våldsutsatta kvinnor i missbruk & de ideella organisationernas funktion

Samtliga respondenter beskriver våldsutsatta kvinnor i missbruk som befinnande sig i en väldigt utsatt situation där det offentliga inte räcker till på ett tillfredsställande sätt:

“jag tänker att det är en extra utsatt grupp, som man måste synliggöra, för de får inte den hjälpen de verkligen behöver, /.../är otroligt våldsutsatta, ännu mer än många andra.” (Respondent B)

Vidare framkommer det att målgruppen är allt för mångskiftande för att enkelt kunna beskrivas som en enda kategori, därav värdet med ett intersektionellt perspektiv. I respondenternas upplevelser av målgruppen framkommer det en rad dimensioner som tillsammans har betydelse för förståelsen av målgruppens komplexitet och dess utsatthet. I enlighet med perspektivet om intersektionalitet där sociala kategorier som kön, klass och etnicitet är centrala (De los Reyes & Mulinari 2005, s.40), vittnar respondenterna om att dessa har betydelse i relation till våldsutsatthet och missbruk.

Genomgående framhåller respondenterna att majoriteten av förövarna är män, en eller flera. Där de menar att kvinnan står i underläge till mannen som utövar makt och kontroll

genom psykiskt, fysiskt, materiellt och sexuellt våld. Respondent H menar att “/.../det följer den ordning att kvinnor är underordnade, absolut...”. Det beskrivs även att kvinnorna ofta har en normaliserad bild av våld och lever i en miljö med missbruk och kriminalitet där våld ständigt närvarar och där även kvinnan själv kan vara förövare. Flera respondenter menar att det här gör att bilden av dem som brottsoffer ofta inte tas på allvar av dem själva men inte heller av det omgivande samhället och de myndigheter som är satta att hjälpa dem - att de får skylla sig själva:

“/.../man tittar på missbruk, vet du vad, alltså skyll dig själv-stämpeln om du knarkar, om du dricker, om du befinner dig i dom här sfärerna, får du skylla dig själv, det är ju inte det man säger men det blir ju kontentan av det hela, du måste bli drogfri /.../ åtta av nio hade varit våldsutsatta och den nionde var våldsutsatt men fattade inte det liksom.” (Respondent D) ”

Skuldbeläggningen och således avsaknaden av att vara det ideala brottsoffret beror således enligt respondenterna på att deras missbruk tenderar att ställa dem i relation till de våldsutsatta kvinnor som inte har ett lika tydligt missbruk. Det blir tydligt att de avviker från vad som betraktas som ett önskvärt beteende som kvinna, men också som våldsutsatt. Ett intersektionellt perspektiv synliggör enskilda individers olika sorters underordningar (Mattson 2015, s.35). Det här blir tydligt i respondenternas beskrivningar att de menar att omgivande samhällets syn på “missbrukare” som mindre värda. Utöver den grundläggande underordnande kategorin *kvinna* så är kategorier som *klass* och *etnicitet* också mycket viktiga för hur problematiken våldsutsatthet och missbruk tar sig i uttryck i de skärningspunkter som utgör enskilda kvinnor och dess strukturella underordning i det svenska samhället. Vad gäller *klass* så framgår det från flera av intervjuerna att den stora majoriteten av kvinnorna tillhör den lägre socioekonomiska klassen, även om samtliga samhällsklasser finns representerade i målgruppen. En respondent förklarar varför hen tror att fördelningen ser ut som den gör:

“...eftersom de [den lägre klassen] nu många gånger ärver social problematik av sina föräldrar...” “... för dom kvinnorna [den övre samhällsklassen] har ju också figurerat inte precis på boendet hos oss, för att få komma hit behöver man ju ha uttömt alla sina resurser /.../ svårt att nå den personen.” (Respondent I)

Det verkar således som att kategorin *klass* i en intersektionell analys har ett stort förklaringsvärde när det kommer till hur och varför våldsutsatta kvinnor i missbruk hamnar i en situation där de får skydd och hjälp av de ideella organisationerna där respondenterna är verksamma. Respondenten i citatet ovan verkar mena att de lägre klassernas överrepresentation i målgruppen dels kan bero på det “sociala arvet” men också att de har

uttömt sina resurser och därmed är berättigade till hjälp, där det omvända även kan förklara varför kvinnor från de övre klasserna inte får- eller söker samma hjälp eftersom de uppfattas som ekonomiskt resursstarka och därmed ska kunna klara sig själva.

Av de respondenter som talar om kategorin *etnicitet* så framgår det att de främst möter kvinnor med 'svensk' eller 'nordisk' sådan. De tror inte heller här att kvinnor med utomnordisk etnicitet inte skulle vara våldsutsatta och befinna sig i ett missbruk. Det handlar nog snarare om att de inte lyckas nå dessa kvinnor, precis som i fallet klass och kvinnorna från medel-/överklassen. Skälen till det här tror de kommer av en avsaknad av identifikation med verksamheterna, ett kulturellt och socialt gap, eller att situationen löses på annat håll inom kvinnans egna nätverk. Det här är ett förhållande som respondenterna verkar vara mycket medvetna om, men också även här osäkra på vilka orsakerna kan vara. Sammanfattningsvis kan sägas att deltagande respondenter vittnar om att synen på en våldsutsatt kvinna verkar förändras om hon samtidigt befinner sig i ett missbruk. Nu blir hon helt plötsligt en våldsutsatt kvinna och *missbrukare*. I egenskap av en *sådan* har hon inte alls samma självklara rätt till skydd utan förväntas först åtgärda sitt missbruk innan hon kan komma ifråga för ett skyddat boende. Respondenterna är också överlag medvetna om vilka kategorier kvinnor som varken får skydd av det offentliga eller i de egna komplementerande verksamheterna, att det finns ett stort och outforskat mörkertal.

Det perspektiv som respondenterna arbetar utifrån verkar vara just ett intersektionellt sådant och som ofta står i stark kontrast till det omgivande samhällets och då i synnerhet offentlig sektor. Det vill säga, deras olika redogörelser visar hur olika kategorier av förtryck i ett intersektionellt samspel samverkar och förstärker varandra samtidigt som den enskildes problematik på många sätt och av olika skäl osynliggörs (Mattsson 2015, s. 20).

Gemensamt för alla respondenter är att de beskriver att kvinnorna många gånger även har dåliga erfarenheter och brustet förtroende till myndigheter, varför många lyfter fördelen med att vara en ideell organisation, med helt andra endogena faktorer än det ofta mer stelbent offentliga. Respondent D beskriver att "...*styrkan är ju att vi inte är någon myndighet*". Att det är en grupp som ofta faller mellan stolarna då det offentliga inte ser eller tillgodoser behovet av stöd och skydd med anledning av missbruket framgår tydligt. Flera av respondenterna menar att det inte är ovanligt att kvinnorna istället för skydd blir erbjudna behandling för missbruk vilket således inte går ihop med vad de menar ska vara det primära:

"Man kan inte villkora skydd från våld, man inte villkora och säga ja men du måste pissa först i tre månader så att du är drogfri. Utan våld är våld så skydd har kvinnorna rätt till..." (Respondent F)

“...ska dom få lov och bli mördade innan de föreslår det¹ liksom” (Respondent B)

Citaten beskriver samtliga respondenters uppfattning om kvinnornas behov på ett tydligt sätt och den oro som råder kring att kvinnornas liv faktiskt kan riskeras om det akuta behovet av skydd inte utgör det reservationslöst primära och som förutsättning för alla andra eventuella insatser. Det handlar därför om hur yrkesverksamma anser att sina organisationer fyller en viktig funktion som avlastning och komplementet till den komplexitet som det offentliga inte klarar av eller ens ser. En respondent beskriver detta som:

“/.../såna här idébaserade verksamheter har ju en funktion att fylla i civilsamhället och kan ju i många fall vara en avlastning för myndigheter så att säga, /.../att fungera som ett komplement och kanske som en håv att kunna fånga upp.” (Respondent G)

I ett led av deras förståelse av målgruppen beskriver majoriteten av intervjuade hur de försöker sprida kunskap om målgruppens situation men också behov. Varför flera också har som en viktig del av funktionen komplement är att driva opinionsarbete i samhället för att nå politiska förändringar av förutsättningarna för deras arbete och i led med det förbättra arbetet och den samhällliga synen gällande deras målgrupp.

5.2. Exogena faktorer

Det framkommer av samtliga respondenter hur de upplever att de ideella organisationerna påverkas av yttre omständigheter i sitt arbete med målgruppen vilket går att förklara likt exogena faktorer för den kontext som de verkar inom. De ideella organisationerna påverkas av ekonomiska resurser, andra aktörers närvaro, samverkan och krav från det offentliga samt och deras syn på de kvinnor som de försöker bistå. Inom det här temat kommer begreppet *politiska möjlighetsstrukturer* och dess tre dimensioner att användas för att analysera sagda exogena faktorer.

En exogen faktor som beskrivs av samtliga respondenter som avgörande för organisationens existens och för att den ska kunna fylla sin funktion, är dess ekonomiska resurser. De ekonomiska resurserna kan i enlighet med den tredje dimensionen om närvaron eller frånvaron av allierade inom elitgrupperingar (McAdam 2004, s.10 i Wettergren & Jamison, 2006, s.17–18), visa på vilket sätt som de ideella erbjuds finansiering från det offentliga vilket också så att säga symboliserar om de stöttar den ideella organisationen i fråga. Dessa beskrivs komma från olika håll men främst i form av statliga medel och

¹ det* avser skyddat boende.

kommunala medel. För de respondenter som har ett skyddat boende genererar också placeringar från socialtjänst intäkter till organisationen. Huvudparten av respondenterna menar att det inte finns något vinstdrivande syfte inom ideella organisationer varför finansieringen avser att verksamheten ska gå runt samt uppfylla kvalitetsmål, personalkostnader, utveckling av verksamheten, hyra etc. Den situation som det innebär där de ideella är beroende av bidrag och placeringar kan vara mer eller mindre ansträngd. Det här förklaras av studiens respondenter bero på en rad olika faktorer. Respondenterna tillhör organisationer som är olika väl etablerade i samhället. Etableringen är en viktig del för vilka förutsättningar som de har i arbetet med målgruppen. Respondenter, främst tillhörande mindre organisationer, beskriver finansieringen som en tuff utmaning. Dels genom att ständigt jaga olika sorters bidrag, dels genom att utforma verksamheten till ett attraktivt alternativ åt kommunen och att de därmed beviljas bidrag och även ges betalade placeringar. Beträffande bidragssökandet så var det återkommande intrycket att det skildrades mångt och mycket som något ansträngande. Främst på grund av att dessa är tidsbestämda och att ansökningarna behöver förnyas årligen vilket genererar svårigheter i att utveckla långsiktiga planer för verksamhetens arbete och överlevnad något som tydligt framkommer i det här citatet:

“Eftersom när man är en ideell organisation så måste man söka pengar /.../ då finns det ju bara korta pengar och det är ett helvete faktiskt därför att man har våta drömmar om att kunna göra en femårsplan som inte bara är på mål eller vision /.../ pengarna och överlevnaden är det som ibland är en utmaning som är jävligt tröstlöst.”
(Respondent F)

En mer etablerad organisation har däremot ofta en större ekonomisk trygghet och en mer respekterad samt välkänd roll i den samhälleliga kontexten. Flera av de stora organisationerna beskriver också hur deras verksamhet grundar sig i diakonala utgångspunkter vilket också påverkar i vilken utsträckning som de kan utgöra funktion i samhället, eftersom de har en lång historik inom det ideella arbetet:

“Denna verksamhet har försprång jämförelsevis mot andra mindre ideella organisationer. Den har funnits sen ***. Organisationen har en insamlingssektor och andra stödfunktioner såsom IT som skapar större förutsättningar och tack vare detta kan vi öppna det här boendet.” (Respondent A)

Det här går vidare att förstå med hjälp av den första dimensionen, avseende en organisations relativa öppenhet eller slutenhet (ibid., s.17), eftersom de sedan lång tid tillbaka är etablerade i den politiska kontexten i samband med sitt diakonala ursprung. Något som medför en viss status på grund av den kristna bakgrunden i samhället där också strukturerna runt dem är mer

öppna på grund av sin långa historia och etablerade roll i välfärdssamhället. Ett förhållande som enligt respondenterna menar till skillnad från mindre och icke-diakonala verksamheter utgör ett försprång när det kommer till att arbeta med frågor som annars motarbetas i den offentliga kontexten.

Vidare, i flertalet intervjuer berättar respondenter om ett visst motstånd, mer specifikt från det kommunala när det gäller att bedriva verksamheter som riktar sig mot *både* våld och missbruk. Den tredje dimensionen innefattar den närvaro eller frånvaro av kommunen likt en allierad som bistår med ekonomiska stöd som verksamheterna kan ges (ibid., s.18). Flera av respondenterna menar att de aktivt får försöka visa på ett behov för att få stöd av kommunen de befinner sig i. Något som alltså både visar sig i att godkänna eller inte godkänna bidrag och/eller placera eller inte placera i boendet. Det beskrivs hur kommuner tenderar att ställa sig kritisk till en verksamhet där personer i missbruk erbjuds skydd:

“Det är en paradox att socialtjänsten inte vill ”tillåta” missbruk. Det finns inget boende eller ställe som gör det. Det betyder inte att man är drogliberal det handlar bara om att man måste möta dem där dom är. Det är inte tillåtet med droger inne på stället.” (Respondent A)

I enlighet med den tredje dimensionen går det att tolka respondenternas utsagor som att en hög frånvaro av kommunen likt allierad. Det här kan förklaras med att det offentliga inte delar de ideellas uppfattning om vad deras verksamheter går ut på, varför de inte accepterar verksamheten och således inte bistår den ekonomiskt. Något som försvårar organisationernas arbete då de är ekonomiskt beroende av de offentligas medel. Som nämnt under tidigare tema verkar det genomgående hos respondenterna som att de har en nyanserad bild av den intersektionella problematik som målgruppen delar men att det är svårt att kommunicera den med de som ska bevilja anslag, det vill säga kommunen och som ofta har en mer stelbent attityd. En av respondenterna berättar om att hans organisation tidigare blivit nekade stöd och placeringar från sin kommun med motiveringen att den har *”positiva attityder till alkohol, droger och våld”*. En tolkning som respondenten menar inte stämde. I samband med metoo-rörelsen² förändrades kommunens inställning och de gavs därefter ekonomiskt stöd och behovet av deras funktion bekräftat på ett politiskt plan:

² Här åsyftas metoo-uppropet #utanskyddsnet.
Se: www.utanskyddsnet.nu

“Och nu är de jättenöjda för vi har ju superhög beläggning, vi har ju fullt nästan hela tiden. Nu tycker de ju såhär ‘det var väl det vi visste att det fanns ett behov’... fast det visste dom inte.” (Respondent C)

Samma respondent beskriver också hur kommunen tidigare sett deras verksamhet som konkurrens och därför hellre placerade i det egna kommunala boendet, som enligt kommunen haft samma målsättning att täcka samma behov som respondenternas organisationer. Att det finns kommunala boenden går att förstå med den andra dimensionen om stabiliteten eller instabiliteten i elitgrupperingar (McAdam 2004, s.10 i Wettergren & Jamison, 2006, s.18). Eftersom kommunen går att ses likt en elitgruppering i välfärdssamhället, blir dess stabilitet än mer närvarande då de väljer att placera skyddssökande i sina egna boenden. Det här är även andra respondenter fått erfara och de verkar dela uppfattningen att de kommunala boendena inte håller måttet för vad som är ett skyddat boende. En av respondenterna säger bland annat:

“Det är helt sjukt men det är också så de fick inga placeringar, varför fick de inte det, jo för att kommunen påstår sig ha skyddade boenden, och då tog dem *** och *** är fucking inget skyddat boende.” (Respondent D)

Citatet visar tydligt hur åsikterna om att kommunens egna boende inte uppfyller det behov de påstår sig göra. Uteblivande placeringar handlar enligt en respondent istället om att de kommunala alternativen är billigare. Att kommunen placerar i de egna boendena kan få ödesdigra konsekvenser för den ekonomiska situationen vilket sätter verksamheternas existens på spel. En av respondenterna arbetade i en organisation som var nära en nedläggning av det skyddade boendet, något som faktiskt skedde för en annan organisation, delvis med anledning av kommunens frånvaro av placeringar. Där konsekvenserna av stängningen kommenteras med att kvinnorna riskerar att inte få den hjälp de behöver. Med stöd av den andra dimensionen om stabilitet och instabilitet (ibid., s.17), går det också att tolka hur de organisationer som istället är ensamma aktörer på området, där andra verksamheter för ändamålet saknas, också möter en större instabilitet i form av kommunens egna verksamheter varför de besitter goda förutsättningar att ges placeringar. Verksamheter ges här på grund av avsaknaden av alternativ ett gott utrymme att fylla sin kompletterande funktion, varför ett fungerande samarbete med aktuell kommun är lönsamt för organisationen. Det här förbättrar den ekonomiska situationen och förutsättningarna för arbetet med målgruppen:

“Kommunen har inte gjort egna anspråk på området.” (Respondent I)

“Ja det funkar jättebra, *** kommun eller *** socialtjänst, det är ju inte jättestort. Jag kommer ju från *** och jobbade där innan, det här är lättöverskådligt, man känner varandra efter såhär många år, så vi har bra samarbete.” (Respondent G)

Å andra sidan menar flera av respondenterna också hur deras arbete med målgruppen försvåras av att det finns en avsaknad av andra organisationer som valt att inrikta sig särskilt mot våldet och missbruket. Något som blir tydligt då de finner ett behov av att kunna visa kvinnorna vidare till andra verksamheter eller då de behöver kunskapsmässigt stöd från andra:

“Jag tänker att det skulle behövas fler, dels behöver man den här kunskapen men jag tänker att det behövs fler ställen där de här kvinnorna verkligen får det stöd som de behöver, att man har den kompetensen.” (respondent H)

Citaten ovan visar på ett behov av liknande verksamheter och andra kunniga i området, vilket kan förstås med hjälp av den tredje dimensionen om närvaro och frånvaro av allierade (ibid.s.18). Det blir tydligt hur organisationerna är behov av att kunna interagera med andra för att genomföra sin verksamhet, varför en avsaknad av andra liknande verksamheter och kunniga i området visar på en frånvaro av allierade vilket i sin tur kan försvåra arbetet med att försöka tillgodose gruppens behov.

Åtta av respondenterna beskriver hur deras verksamheter i olika utsträckning “gör” socialtjänst, där samtliga tar emot placeringar från socialtjänsten vilket därmed innebär att det ställs särskilda krav på deras verksamheter. Flera respondenter belyser hur kraven på organisationerna höjts, främst med av anledning av lagändringar och riktlinjer som har lett till skärpta krav på professionalitet i verksamheter som arbetar med våldsutsatta. Det blir tydligt att de måste följa lagar, riktlinjer och krav för att få utföra sin verksamhet och det går att förstå med den första dimensionen gällande öppenhet och slutenhet (McAdam 2004, s.10 i Wettergren & Jamison, 2006, s.18), eftersom de genom att följa dessa också kan uppleva en viss öppenhet i förhållande till kommunen. Det här bidrar vidare till vad de kan och inte kan göra med anledning av detta eftersom kraven går att betrakta likt en del av den slutenhet som finns i den politiska kontexten. Att det skett förändringar gällande lagar och krav på verksamheter som arbetar med våldsutsatta, går också att tolka likt att den politiska kontexten gällande synen på våldsutsatta kvinnor förändrats och påverkat strukturerna i form av nya lagar och krav. Det här visar också på hur de ideellas möjlighet att fylla sin funktion i arbetet också är väldigt påverkat av det politiska kontextuella läget och således av hur det offentliga väljer att prioritera.

Majoriteten ställer sig positiva till kraven då de ser att det genererar god kvalitet, eftersom profession och kunskap är nödvändig för att kunna tillmötesgå målgruppens

komplexitet. Däremot påpekar flera respondenter att kraven inte är förenade med det redan ansträngda ekonomiska läget de befinner sig inom. Om man dessutom som några av respondenterna möter motsättningar i form av ekonomiskt stöd grundat på en icke-acceptans för verksamhetens syfte tenderar kraven att bli än mer svåra att hantera. Kraven kan också bidra till att tid istället går till administrativt arbete istället för att finnas där för kvinnorna som är i behov av stöd - vilket enligt en respondent på lång sikt riskerar att bidra till en fyrkantighet vilket inte beskrivs vara lierat med det som många söker det ideella arbetet för.

5.3. Endogena faktorer

Som i första temat beskrivits så menar respondenterna att de fyller en funktion genom att agera komplement till offentlig sektor i arbetet med våldsutsatta kvinnor i missbruk. Det här grundar sig enligt dem i ett upptäckt behov, där våldsutsattheten och missbruket i kombination sällan ges hjälp för. Den komplexa förståelsen bidrar till de ideella organisationernas sätt att arbeta med målgruppen, och ligger således till grund för hur de arbetar i sina verksamheter. Det här grundar sig i det offentliga inte delar den komplexa förståelsen och således inte heller löser problemet, varför respondenterna beskriver att organisationerna beslutat sig för att i sin ideella utformning möta upp kvinnornas behov. En endogen faktor syftar till att beskriva på vilket sätt de väljer att organisera sig för att uppfylla önskad funktion likt komplementet till det offentliga för att stötta och skydda dessa kvinnor. En del av begreppet *mobiliseringsstrukturer* fokuserar till organisationsformen, vilken ofta utgör målet med organisationen (McAdam et.al 1996, s.11). Flera av respondenterna beskriver hur deras organisation ofta består av en beslutande styrelse med tillhörande medlemmar samt personal. Majoriteten av respondenterna beskriver deras organisationer som platta vilket utgör en form utan hierarkier med snabba beslutsvägar där alla kommer till tals. Följande citat speglar de gemensamma positiva uppfattningarna om att ha den typen av uppbyggnad:

“Vi är ju en stor kvinnojour så men det är ju en ganska liten organisation, vi har nära till varandra, det är lättillgängligt hela tiden, vi har väldigt platta mötesformer, alla får höras och synas och vi träffas ofta, det är en ganska stark personalgrupp.” (Respondent E)

“Vi kan inte vänta i 10 år på att riksdagen och det här maskineriet ska komma på att nu ska vi jobba med det här utan vi har sett det här och nu och så börjar vi jobba med det och så kan vi skicka den signalen uppåt.” (Respondent A)

Den platta organisationsformen bidrar till att skapa de möjligheter att fylla funktionen just som ett komplement till de mer stelbent hierarkiska formerna av organisation som myndigheterna utgör, då besluten kan fattas på ett effektivt sätt vilket positivt påverkar att agera efter skiftande behov. En respondent framhåller hur denna organisationsform emellertid också kan medföra hinder om styrelsen och de som jobbar ute i verksamheten inte delar samma tankar eller vision om hur organisationen lämpligast uppfyller en funktion:

“Ofta att vi i personalen inte tyckte att de i styrelsen förstod och det gjorde de nog inte heller, faktiskt jag tror inte det, det är inte alltid man förstår hur det är där på golvet för det blir väldigt instängt när man jobbar där på joutren det var ju det, vi fick ju stänga just för det.” (Respondent F)

I citatet framkommer det hur respondentens verksamhet fick stänga, bland annat som ett resultat av glappet som uppstått mellan styrelse och yrkesverksamma. Vilket återspeglar vikten av en gemensam uppfattning om vilken funktion de har för avsikt att fylla i samhället. De respondenter som istället beskriver hur de upplever att alla får komma till tals, visar därmed hur viktig just organisationsformen är för att de ska lyckas driva arbetet på det sättet som de vill, och varför det gynnar det dagliga arbetet med målgruppen och dess skiftande behov.

I enlighet med mobiliseringsstrukturer vilken syftar till hur organisationer utvecklar sin utformning för att kunna arbeta i förhållande till omgivande kontext (McAdam et.al 1996, s.11), beskriver flera respondenter hur den ideella verksamhetsformen möjliggör en flexibilitet och således en anpassningsbarhet i utvecklingen, dels av organisationen och dels av det praktiska arbetet vilket skapar goda förutsättningar likt en endogen faktor för att arbeta med målgruppen. Flexibiliteten är också det som skiljer sig tydligt från det offentliga vars arbete oftast tar längre tid att genomföra:

”Vi är fria också att utforma vår verksamhet som vi vill.” (respondent C)

“Att vi har en viktig uppgift i samhället, därför att vi gör saker för att vi identifierar behovet, ibland kan det ju vara så att organisering av vård kommer uppifrån som en beställning och det finns en tröghet i det som så att säga uppmärksammas som ett samhällsproblem /.../ och vi kan tycka att just i det här fallet med den här målgruppen så är det så tycker vi är en jätteviktig utgångspunkt, så det är också det vi tänker är nyttigt för samhället i stort med dom här ideella organisationerna.” (Respondent A)

En av respondenterna vars organisation saknar inriktning mot missbruk beskriver hur de trots det skapat möjligheter gällande att försöka bemöta och stötta gruppens behov på egen hand. Vilket visar på den möjlighet till anpassning som teoretiskt redogjordes för ovan:

“Egentligen har vi inte så jättemycket möjligheter, vi har ju skapat dem för att vi gör det för att och det är igen det här som är det bra och det dåliga när enskilda socialarbetare börjar ta tag i saker. Problemet är att vi inte förändrar något /.../ vi jobbar ju aktivt för att sprida kunskap så här dela det här problemet och hur gör ni vad kan vi göra långsiktigt det här är ju bara lite konstgjord andning... Så länge vi löser problemen så kommer de uppstå igen.” (Respondent H)

Det framkommer även ur några intervjuer hur stöd och skydd stundtals har givits utan förankring hos myndigheter, varför arbetet ibland har förts pro bono och således utan betalning. Att de har agerat så förklaras med att de har sett ett akut behov hos kvinnan. I led med att fylla sin funktion i att stötta och skydda dessa kvinnor framkommer det således att verksamheterna anpassar sig och att de yrkesverksamma återkommande arbetar i det tysta. Sammantaget framgår det hur det här tyvärr kan bidra till att gruppens faktiska behov inte lyfts upp till ytan varför det i en politisk kontext inte uppmärksammas och därmed inte åtgärdas. Som ovan beskrivits utför flertalet av respondenterna socialtjänst, vilket går att betrakta likt en handlingsrepertoar, vilket innefattar de medel vilka organisationerna använder för att kunna arbeta (Johansson & Meeuwisse 2017, s.54). Att utföra socialtjänst blir därför en endogen faktor vilken de använder likt ett medel för att kunna bistå målgruppen enligt den kontext de verkar inom, eftersom det är ett av kraven som ställs från det offentliga för att deras organisation ska få fortsatt stöd. Då de agerar för att tillgodose målgruppens behov utan att följa de exogena kraven, använder de sig inte heller av något medel för att agera i förhållande till omgivningen, vilket leder till att det tysta arbetet inte heller vittnar om målgruppens behov och således inte påverka deras förutsättningar i arbetet annat än för den enskilda kvinnan i det enskilda fallet. Parallellt med att långsiktigt motverka samhällets- och i synnerhet det offentliga syn på vad som är ett legitimt hjälpbehov, kan det här kortsiktiga men direkt livsviktiga arbete därför motverka hur hjälpbehovet faktiskt ser ut för det offentliga ögon på målgruppen, därmed så motarbetar organisationerna också sitt de intersektionellt perspektiv som de egentligen vill verka efter. Det kortsiktiga arbetet kan därför ur flera bemärkelser för organisationerna komma att bli kontraproduktivt, trots att det tillhör en av deras grundläggande del i deras funktion att på alla sätt synliggöra och hjälpa dessa kvinnor.

Allt arbete sker dock inte i det tysta och för att lyfta målgruppens behov i den samhälleliga kontexten bedriver, som nämnts under det första temat, samtliga respondenter opinionsbildning:

Sen finns det väldigt stora möjligheter i att bedriva påverkansarbete, opinionsarbete, vi är ju fria att säga vad vi tycker och tänker om allt vi vill.” (Respondent C).

Opinionsbildningen utgör en del av den kompletterande funktion som de ideella organisationerna fyller då de bidrar till kunskap om målgruppens komplexitet men också om vilka de når och inte. Opinionsbildningen går att betrakta likt en viktig endogen faktor och kan förstås med hjälp av begreppet mobiliseringsstrukturer eftersom det är en del av de medel som de ideella använder sig av för att påverka de samhälleliga strukturerna, och utgör således en handlingsrepertoar (Johansson & Meeuwisse 2017, s.54). Det här arbetet bedrivs bland annat i samband med diverse utbildningar och i kontakt med den lokala socialtjänsten. Att synliggöra men också förändra bilden av målgruppen i samhället i stort och därmed även i förlängningen förutsättningarna för det egna arbetet. Det här kan också förstås med ett perspektiv på intersektionalitet och den socialkonstruktivistiska grund som det vilar på. Att vi människor har en möjlighet att förändra maktstrukturer och således de normativa föreställningar som finns kopplade till en målgrupp vilket går att påverka med avseende på om behovet tillgodoses eller inte (Mattson 2015, s.35).

6. Diskussion

Den här studien syftar till att förstå vilka förutsättningar yrkesverksamma inom ideella organisationer och dess kontext upplever sig ha i arbetet med målgruppen våldsutsatta kvinnor i missbruk. Studien har riktat sig mot lokala ideella organisationer vilka på varierande sätt arbetar med målgruppen. Syftet konkretiseras i de två frågeställningarna: (1) inom vilka kontexter de yrkesverksamma upplever att deras ideella organisationer verkar, samt (2) hur de agerar i förhållande till samma kontexter i sitt arbete med våldsutsatta kvinnor i missbruk. De tre temana som presenterades i resultat och analys: *upplevelser av våldsutsatta kvinnor i missbruk och de ideella organisationernas funktion, exogena faktorer och endogena faktorer*, hade för avsikt att besvara dessa.

Rörande respondenternas målgrupp framkommer det att dessa i deras organisationer besitter en *intersektionell* förståelse av hur målgruppen ser ut. Det här framkommer när de vittnar om den komplexitet som råder i målgruppen, där det kan handla om kvinnor från alla sociala tillhörigheter. Här redogör de även för hur intersektionen mellan kön, klass och i viss mån etnicitet ser ut i relation till missbruk och våldsutsattheten. Medvetenhet råder även kring vilka kvinnor som varken de själva eller offentlig sektor når och då främst med avseende på klass och etnicitet. Mest framträdande är att *missbruket* tenderar att rubba föreställningar om kön, där den våldsutsatta kvinnan inte får sin rätt till stöd eller skydd, att hon får skylla sig

själv eftersom hon genom sitt *missbruk* inte utgör ett idealoffer. Respondenternas upplevelser bekräftar även tidigare forskning som påvisar att kvinnan blir mindre kvinna med anledning av missbruket men också att det inte går att betrakta gruppen våldsutsatta kvinnor utan att ta hänsyn till olika sociala kategorier då en alltför ensidig bild tenderar att osynliggöra stora delar av gruppen (Mattson 2005, s.245; Ekström 2012, s. 146–147). Det här visar att målgruppens rätt till skydd villkoras av offentlig sektor, där kontrasten mellan respondenternas intersektionella förståelse och den som finns hos myndigheterna således utgör orsaken till varför de anser sig fylla en nödvändig funktion som komplement till dessa. Också det här bekräftar tidigare forskning där det framgår att en vanlig funktion är att arbetet sker grundat i uppfattningen att det offentligen inte ser och/eller tillgodoser vissa målgruppers behov (SOU 1993:82, s.44; Scaramuzzini och Meeuwisse 2017, s. 77–78). Förutsättningarna för att agera i sin funktion har visat sig påverkas både av exogena och endogena kontextuella faktorer.

Precis som i Helmerssons studie (2017, s.119–120), vittnar även majoriteten av våra respondenter om att kraven tenderar att generera ett ansträngt ekonomiskt och administrativt läge. Vad som däremot skiljer sig är att organisationerna i studien dessutom kämpar för att lyfta deras målgrupp som accepterad i den politiska kontexten. I enlighet med Helmersson (2017, s.119–120) kan det här också leda till att verksamheter behöver stänga, vilket också skett i ett av fallen återgivna av våra respondenter. Den accepterade och eniga synen av kvinnornas behov ligger således som grund till att organisationerna ska ges ekonomiskt stöd av den offentliga sektorn, vilket baseras på *närvaron eller frånvaron* av offentliga medel. Den här uppkomna beroendeställningen bekräftar den beskrivning som Olsson (2008, s.75) ger av ideella organisationer som beroende av de ekonomiska medel som ges av offentlig sektor. Även olika kommuners olika inställning till målgruppens behov har stor betydelse för respektive ideell organisations exogena kontext. Något som kan få stor betydelse i olika avseenden då de ideella organisationerna till stor del utför socialtjänst.

Vidare, så utgör den ideella organisationens storlek och etablering en viktig aspekt. Hos de med utbredd etablering beskriver respondenter en *öppenhet* och ett gott samarbete med kommunen och där de ofta har lyckats att förmedla målgruppens behov till beslutsfattarna. I andra fall, där kommunerna inte delar samma uppfattning om behovet, finns istället en *slutenhet* som då visar sig i avsaknad av stöd. Ännu en faktor är att vissa kommuner driver liknande verksamheter i egen regi som enligt verksamhetsbeskrivningarna inte uppfyller den funktion som de ideellas verksamheter gör, eftersom de inte går att betrakta som lika reservationslöst skyddade boenden. Det här går emot Helmerssons (2017, s.119–120)

beskrivning av att kommunen konkurrerar ut ideella verksamheter med egna *liknande* verksamheter, eftersom det i det här fallet *inte* handlar om att verksamheterna är *densamma*. Det här hindrar således de ideella organisationerna i arbetet med att förse kvinnorna med deras självklara lagstadgade rätt till skydd.

Vi har med respondenternas utsagor visat att de menar att det finns en avsaknad av den här typen av organisationer vilka tillgodoser den här specifika målgruppens behov. Något som blir särskilt tydligt då de ideella beskriver hur *frånvaron av allierade* utgör ytterligare en exogen faktor som har betydelse för dess arbete och för att kunna fylla sin viktiga funktion. Enbart själva existensen av liknande verksamheter visar på vilket behov som faktiskt finns hos målgruppen. Den här frånvaron bidrar även till att de inte har några allierade att samarbeta med eller att byta erfarenheter och kunskaper med. I den här studien har vi intervjuat nio stycken respondenter ur likartade organisationer, där dessa delar samma funktion utan att ha något vidare samarbete med varandra. Interaktionen mellan ideella organisationen verkar vara ett relativt outforskat område varför det vore intressant att vidare undersöka, givet vikten av *allierade* som stärkande exogen faktor.

I led med att agera i relation till exogena faktorer finns det även endogena sådana som kan beskriva hur organisationernas arbete med målgruppen ter sig. Genom den intersektionella förståelsen för gruppens mångfacetterade behov kan de ideella genom sin flexibla utformning på olika sätt agera för att försöka möta upp dessa. Det är en endogen faktor där det beskrivs hur de *utvecklar organisationsformen* för sitt arbete. Deras organisationers utformning bidrar till att de kan fatta snabba beslut och utgör således en flexibilitet, vilket skapar goda förutsättningar för att identifiera och tillgodose behov. Där de fyller en funktion där det mer stelbenta offentliga brister. Baksidan med den här flexibla utformningen är hur de kortsiktigt löser problem i det tysta, vilket på lång sikt tyvärr kan tendera att motverka de *handlingsrepertoarer* de har utvecklat för att kunna fylla en funktion i den politiska kontexten. Det här eftersom diverse problematiker därmed inte blir lika synliga för de myndigheter som har det yttersta ansvaret för att tillgodose kvinnornas verkliga behov. Att få de offentliga aktörerna medvetna om målgruppens behov är således en viktig del i de ideellas överlevnad, eftersom det kan generera större ekonomisk trygghet (Delehanty-Abuelghanam 1996, s.243–244). Genom att lösa problem i det tysta kan därför försämra förutsättningarna för arbetet med målgruppen, eftersom de är så beroende av de offentligas bekräftelse, särskilt ur den ekonomiska aspekten i att kunna utgöra ett komplement.

Ytterligare en endogen faktor är organisationens lämplighet för framväxten av *handlingsrepertoarer* för opinionsbildning. Något som även det går att betrakta som en

kompletterande funktion genom att agera likt det tidigare forskning benämner som normgivande i relation till offentlig sektor (SOU 1993:82, s.44–45). Att genom opinionsbildning söka en ökad medvetenhet om målgruppens behov hos det offentliga går att tolka som ett led i att positivt påverka förutsättningarna med målgruppen och de ideella organisationernas arbete. Den här funktionen påverkas även av *frånvaron av allierade* och förstärks om det finns fler liknande verksamheter är gynnsam eftersom de då som en mer enad trupp kan driva frågan i den politiska kontexten. Att tillsammans försöka bidra till en ökad insikt hos det offentliga om hur den komplexa intersektionella förståelsen av hur behovet av skydd behöver tillgodoses och därmed i ökad utsträckning också implementeras.

6.1 Slutsatser & avslutande reflektioner

De slutsatser som besvarar frågeställningarna i denna studie kan sammanfattas med att de yrkesverksamma inom de ideella organisationerna upplever att deras kontexter i arbetet till stor del bestäms av exogena faktorer av det offentliga, i form av krav, dess inställning till målgruppen och synen på dess behov, vilket också ligger till grund för om de ideella ges finansiellt stöd. Kontexten beskrivs olika beroende på organisationens etablering för vilket utrymme den ges i sitt arbete. På grund av en avsaknad av allierade påverkas organisationernas samarbete, genom kunskapsutbyte men även i synligheten av målgruppens behov. Hur de ideella organisationerna agerar i förhållande till upplevda kontexter genomsyras av en intersektionell förståelse av målgruppen och dess behov. Varför de gentemot det offentligas stelbenta syn och hantering endogent har utvecklat sina organisationer där en flexibel behovsanpassning möjliggjorts, då de har för avsikt att tillgodose behov likt ett komplement åt offentlig sektor. Opinionsbildningen blir en avgörande endogen faktor för att i förhållande till kontexten. Då det finns en avsaknad av allierade, försöker de ideella möta och påverka rådande föreställningar avseende målgruppen och dess behov för att öka sina möjligheter till finansiellt stöd, på kort som på lång sikt.

Våldsutsatta kvinnor har lagstadgad rätt till skydd, något respondenterna i vår studie samstämmigt menar ofta inte efterlevs av det offentliga och deras insatser. Att ideella organisationer med en mer komplex förståelse av målgruppen har agerat efter hur olika behov faktiskt ser ut borde således vara något som uppmärksammas av samhället i stort och än bättre, eftersträvas som en nationell angelägenhet. *Alla* våldsutsatta kvinnor, oavsett kommun, social bakgrund och missbruk borde, kan en tycka, reservationslöst ha rätt till samhällets skydd mot våld. Samtliga ideella organisationer som väljer att arbeta med- och driva den här

frågan, bör därför åtminstone ges uppskattning i form av rätt förutsättningar för att de gör något som de offentliga enligt lag *ska* göra men av olika skäl inte gör. Då de ideella organisationerna som utför detta arbete formellt inte har något lagstadgat ansvar kan de därmed vara mycket sårbara. Om de yttre exogena förutsättningarna blir alltför påfrestande eller bristfälliga så kan den enda lösningen bli att stänga ner verksamheten, med de negativa konsekvenser det får för målgruppen. Men även att den intersektionella synen på målgruppen och dess behov kan försvinna med dem.

Den här studien vill bidra med viktig kunskap om det ideella arbetet och dess förutsättningar och de förhållandevis utmanande kontexter som de ofta agerar inom. Tidigare forskning har visat på att ideella organisationer generellt har svåra förutsättningar i sitt arbete just för de är *ideella* vilket ofta utgör svåra ekonomiska omständigheter och krav från offentlig sektor. Utöver hårda krav och snäva finansiella ramar så befinner sig de ideella som denna studie riktat sig till också i en ständigt pågående kamp för att försöka förmedla kunskap om- och förståelse för en i samhället annars osynliggjord och bortprioriterad grupp. Där rätten till skydd för våldsutsatta kvinnor inte ifrågasätts samtidigt som kvinnor med samma behov men som dessutom befinner sig i ett missbruk, gör just det. Ifrågasätts. Varför det i denna studie vittnats om andra utmaningar i sitt arbete än vad tidigare forskning har presenterat. Ur ett vidare perspektiv kan vår studie visa på hur ideella organisationerna i civilsamhället är en viktig del av det sociala arbetet då ofta utgör ett nödvändigt komplement till offentlig sektor just för att de ofta når komplexa grupper som ofta är osynliggjorda i den offentliga kontexten. Slutligen, då offentlig sektor inte gör tillräckligt så går det att betrakta de ideella organisationernas existens och kompletterande verksamheter med målgruppen som beskrivs i vår studie som avgörande för att många kvinnors lagstadgade rättigheter till samhällets skydd mot våld ska tillgodoseas. Eftersom: “...våld är våld så skydd har kvinnorna rätt till...” (Respondent F).

7. Referenslista

Beijer, U, Scheffel Birath, C, DeMarinis, V, & af Klinteberg, B (2015). Facets of Male Violence Against Women With Substance Abuse Problems: Women With a Residence and Homeless Women. *Journal of Interpersonal Violence* 33(9) s.1391–1411

Bryman, A (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber

Child, C. D. and Grønberg, K. A. (2007), Nonprofit Advocacy Organizations: Their Characteristics and Activities*. *Social Science Quarterly*, 88: 259-281. doi:[10.1111/j.1540-6237.2007.00457.x](https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2007.00457.x) [Hämtad: 2019-01-17]

Delehanty-Abuelghanam, D. (1996) *Survival strategies: how social service non-profits succeed and fail in the public arena (a case study of sexual assault and domestic violence centers)*. diss. Texas Tech University.
<https://ttu-ir.tdl.org/handle/2346/17272> [Hämtad: 2019-01-10]

De los Reyes, P. & Mulinari, D. (2005). *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber

Ekström, V. (2012) Inte bara kvinna - Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd - konstruktioner och komplikationer i svenskt offentligt tryck. *Nordisk Juridisk Tidsskrift* 33/138. s. 51–68.

Eriksson, M. (2014). Särskild sårbarhet - våldsutsatta kvinnor och barn som upplever våld. I Heimer, G, Björck, A & Kunosson, C (red.) *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur

Helmerson, S. (2017). *Mellan system och behandling: Omförhandlingar inom ett förändrat stödfält för våldsutsatta kvinnor*. diss., Lund universitet.
http://portal.research.lu.se/ws/files/21513140/Sara_Helmerson_avhandling_fulltext.pdf
[Hämtad: 2019-01-17]

Holmberg, C, Smirthwaite, G & Nilsson, A (2005). *Mäns våld mot missbrukande kvinnor ett kvinnofridsbrott bland andra*. Stockholm: Mobilisering mot narkotika

Jacobsen, D I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Johansson, H & Meeuwisse, A (2017). Socialt arbete i civilsamhället: mikro-, meso- och makroteorier. I Linde, S & Scaramuzzino, R (red.) *Socialt arbete i civilsamhället: aktörer, former och funktioner*. s. 47–74

Kunosson, C. (2014). Ideella organisationer. I Heimer, G, Björck, A & Kunosson, C (red.) *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur

Linde, S & Scaramuzzino, R (red.) (2017). *Socialt arbete i civilsamhället: aktörer, former och funktioner*. Lund: Studentlitteratur

Lykke, N. (2003) Intersektionalitet - ett användbart begrepp för genusforskningen. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 24 (2003):1, s.47–56

<http://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2014/02/Intersektionalitet-Nina-Lykke.pdf>

[Hämtad: 2019-01-20]

Lykke, N. (2005). Nya perspektiv på intersektionalitet: problem och möjligheter. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 26 (2005):2/3, s. 7–17.

<http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/viewFile/2332/2086> [Hämtad: 2019-01-20]

Länsstyrelsen Skåne (2018) *Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer*.

Diareinummer 801-13119-2018. Skåne: Länsstyrelsen

<https://www.lansstyrelsen.se/skane/tjanster/publikationer/intersektionella-perspektiv-pa-vald-i-nara-relationer.html> [Hämtad: 2018-12-27]

Mattsson, T (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. 2. uppl. Malmö: Gleerups Utbildning

Mattsson, T. (2005). *I viljan att göra det normala: en kritisk studie av genusperspektivet i missbrukarvården*. diss. Socialhögskolan

<http://portal.research.lu.se/ws/files/5779758/26530.pdf> [Hämtad: 2019-01-17]

McAdam, D. McCarthy, J. D. och Zald, M. N. (1996). *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*.

Cambridge: Cambridge University Press.

Meeuwisse, A och Scaramuzzino, R (2017). En svensk modell för civilsamhället?

Organisationer inom det sociala området. I Linde, S & Scaramuzzino, R (red.) *Socialt arbete i civilsamhället: aktörer, former och funktioner*. s.77–99

Nationellt centrum för kvinnofrid (u.å). *Missbruk och utsatthet för våld*.

<http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/valdsutsatthet-och-sarskild-sarbarhet/missbruk-och-utsatthet-for-vald> [Hämtad: 2019-01-04].

Olsson, L-E. (2008). Civila samhället och utsatta medborgare

– hemlöshet som exempel. *Socialmedicinsk tidskrift* 1: 75–77.

<http://www.socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/172/202> [Hämtad: 2018-11-22].

Ponce, A., Lawless, M. och Rowe M. 2012 (2014??). Homelessness, behavioral health disorders and intimate partner violence: barriers to services for women. *Community Ment Health J* (2014) 50: s.831–840. doi: [10.1007/s10597-014-9712-0](https://doi.org/10.1007/s10597-014-9712-0)

Rienecker, L. och Stray Jørgensen, P. (2014) *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber

Socialstyrelsen (2011) *Skylla sig själv? - Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks eller beroendeproblem*. Västerås, oktober 2011.

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18433/2011-10-1.pdf>
[Hämtad: 2018-12-16]

SOU 1993:82. Frivilligt socialt arbete: Kartläggning och kunskapsöversikt

Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups utbildning

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Unizon (2012). *Kvinnor som ingen vill ta i*. <http://unizon.se/aktuellt/kvinnor-som-ingen-vill-ta-i> [Hämtad: 2019-01-05]

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
[Hämtad:2018-12-27]

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet: Stockholm
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf [Hämtad: 2018-12-27]

Wettergren, Å. & Jamison, A. (red.) (2006). *Sociala rörelser: politik och kultur*. Lund: Studentlitteratur

Wijkström, F. & Lundström, T. (2002). *Den ideella sektorn: organisationerna i det civila samhället*. Stockholm: Sober

8. Bilagor

8.1. Intervjuguide

Intervjuguide

Inledning

- Kan du berätta om din arbetsplats och din yrkesroll?
- Hur länge har du arbetat där?

Om organisationen

- Hur kom det sig att organisationen grundades?
- Hur länge har den funnits?
- Vilka målsättningar har er organisation?
- Vad har ni för tjänster att erbjuda?
- Vilken hjälp kan ni bistå med?
- Vilka befogenheter har ni?
- Vilken funktion anser du att organisationen fyller i samhället/välfärden?

Inre förhållanden

- Vilka olika roller finns inom organisationen/verksamheten?
 - Vill du beskriva ledarskapet inom organisationen?
 - Hur fattas beslut inom organisationen?
 - Vilka värderingar grundar sig organisationen på?
- Om ja, vilka?

Yttre förhållanden

- Vilka lagar och/eller riktlinjer förhåller du dig till i arbetet med målgruppen?
 - Vilka lagar och/eller riktlinjer förhåller sig verksamheten till i sin helhet?
 - Samarbetar ni med andra samhälleliga offentliga/privata/ideella aktörer?
- Om ja, hur ser den relationen ut?
- Om nej, varför är det så?
- Finns det andra yttre omständigheter som vi inte har nämnt här som ni behöver ta hänsyn till? (T.ex. socialpolitiska åtgärder, kommunala mål, riksövertäckande mål etc).

Målgruppen

- Vill du beskriva målgruppen som din organisation/verksamhet kommer i kontakt med?
- Varför avser din verksamhet att hjälpa just den här målgruppen?
- Vilka kriterier behöver uppnås för att kunna ta del av verksamheten?
- Vilka utmaningar finns i arbetet med målgruppen utifrån att ni verkar inom ideell sektor?
- Vilka möjligheter finns i arbetet med målgruppen utifrån att ni verkar inom ideell sektor?
- Utöver ert nuvarande arbete, vad skulle ni vilja göra i arbetet med målgruppen om möjligheten gavs?

I relation till riksorganisationerna

- Tillhör ni någon av riksorganisationerna?

Om ja

- Varför då?
- Kan du berätta om den relationen?
- Får ni direktiv därifrån?
- Vilket stöd upplever ni ges?

Om nej

- Varför då?
- Finns det andra ni samarbetar med?

8.2. Informationsbrev



Informationsbrev

Yrkesverksammas förutsättningar i arbetet med våldsutsatta kvinnor med missbruk inom ideell sektor

Hej! Vi är två studenter från Socionomprogrammet vid Södertörns högskola. Det har blivit dags för oss att skriva vår C-uppsats och vi eftersöker nu yrkesverksamma på kvinnojourer och/eller skyddade boenden. Vår studie syftar till att undersöka hur yrkesverksamma inom ideella organisationers kontext upplever vilka förutsättningar som råder i arbetet med våldsutsatta kvinnor i missbruk. Fokus kommer att riktas mot dels organisatoriska faktorer, dels mot upplevda förutsättningar till arbetet med målgruppen.

Det är en intervjustudie som ska genomföras där varje intervju kommer att vara cirka 30–45 minuter lång. Plats för var intervjun ska genomföras väljs av dig som respondent. Intervjuerna kommer att spelas in, och sedan transkriberas. Vi garanterar personlig anonymitet men vi kan inte garantera anonymitet på organisationen med anledning av att kontexten gällande organisationen kommer att beskrivas. Personuppgifterna kommer att bevaras tills dess att uppsatsen är godkänd och kommer därefter att förstöras. Om ni finner vårt uppsatsämne som intressant skulle vi uppskatta väldigt mycket om ni ville hjälpa oss med detta. Om ni vill delta i studien så hör av er så fort som möjligt!

Med vänlig hälsning,

Kajsa Olsson Panzar [REDACTED]
Kajsa01.olsson.panzar@student.sh.se

Lovisa Ejderstav [REDACTED]
Lovisa01.ejderstav@student.sh.se

8.3. Samtyckesblankett



Södertörns högskola

Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien: *Yrkesverksammas förutsättningar i arbetet med våldsutsatta kvinnor med missbruk inom ideell sektor*. Jag har skriftligen informerats om studien och samtycker till att delta. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl. De uppgifter jag lämnar kommer inte föras vidare och mitt namn kommer att döljas i studien. Jag är införstådd i att anonymitet inte kan utlovas gällande den organisation jag tillhör utifrån dess karaktär och risken för igenkänning. Uppgifterna kommer att behandlas så att enbart behöriga kan ta del av dem. Den information jag lämnar kommer enbart att nyttjas i denna studie och jag är medveten om att dess slutversion offentligt kommer att publiceras.

..... Underskrift

.....
Namnförtydligande Ort och datum

Kajsa Olsson Panzar
Kajsa01.olsson.panzar@student.sh.se

Lovisa Ejderstav
Lovisa01.ejderstav@student.sh.se

Handledare: Ekaterina Tarasova, Senior Lecture
Ekaterina.tarasova@sh.se